

SNAS

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ AKREDITAČNÁ SLUŽBA

METODICKÁ SMERNICA NA AKREDITÁCIU

ZÁVÄZNÝ DOKUMENT IAF NA APLIKÁCIU ISO 14065: 2013 (IAF MD 6: 2014)

MSA-V/02

Vydanie: 3

Aktualizácia: 0

BRATISLAVA

November 2017

Spracoval: Ing. Renáta Kuřková

Preskúmal: Ing. Gizela Pelechová

Schválil: Mgr. Martin Senčák – riaditeľ SNAS

Účinnosť od: 3. novembra 2017

Nadobudnutím účinnosti tejto MSA končí účinnosť MSA-V/02 zo dňa 24. 04. 2014.

Táto MSA neprešla jazykovou úpravou.

Metodické smernice na akreditáciu sa nesmú rozmnožovať a kopírovať na účely predaja.

Dostupnosť MSA: [http:// www.snas.sk](http://www.snas.sk)

OBSAH**Strana**

1	ÚVOD	4
2	DOKUMENT IAF MD 6: 2014	5

1 ÚVOD

Táto metodická smernica je prekladom dokumentu IAF MD 6:2014, Issue 2: IAF Mandatory Document for the Application of ISO 14065: 2013.

Termín “musí” je v tomto dokumente používaný na označenie tých ustanovení, ktoré, odrážajúc požiadavky príslušnej normy, sú záväzné (povinné). Termín “mal by” sa v tomto dokumente používa na označenie prostriedkov, uznávaných pre splnenie požiadaviek normy. Validačný alebo overovací orgán môže tieto požiadavky splniť ekvivalentným spôsobom za predpokladu, že toto môže byť preukázané Akreditačnému orgánu (AO).

Medzinárodné akreditačné fórum

Závazný dokument IAF

**ZÁVÄZNÝ DOKUMENT IAF NA APLIKÁCIU
ISO 14065: 2013
(IAF MD 6: 2014)**

Vydanie 2

(IAF MD 6:2014)

OBSAH	Strana
0 ÚVOD	8
1. PREDMET	9
2. NORMATÍVNE ODKAZY	10
3. TERMÍNY A DEFINÍCIE	10
3.1. Definície	10
3.2. Termíny používané v tomto dokumente	10
4. ZÁSADY	11
4.1. Všeobecne	11
4.2. Nestrannosť	11
4.3. Spôsobilosť	11
4.4. Vecný prístup k rozhodovaniu	11
4.5. Otvorenosť	11
4.6. Dôvernosť	11
5. VŠEOBECNÉ POŽIADAVKY	12
5.1. Právny status	12
5.2. Právne a zmluvné záležitosti	12
5.3. Riadenie a záväzok manažmentu	12
5.4. Nestrannosť	13
5.5. Krytie finančných záväzkov a financovanie	13
6. SPÔSOBILOSŤ	13
6.1. Manažment a pracovníci	13
6.2. Spôsobilosť pracovníkov	13
6.3. Štruktúra pracovníkov	14
6.4. Využívanie externých validátorov alebo overovateľov	14
6.5. Osobné záznamy	14
6.6. Externé zabezpečovanie	14
7. KOMUNIKÁCIA A ZÁZNAMY	14
7.1. Informácie poskytované klientovi alebo zodpovednej strane	14
7.2. Oboznámenie klienta alebo zodpovednej strany s ich zodpovednosťami	14
7.3. Dôvernosť	14
7.4. Verejne prístupné informácie	14
7.5. Záznamy	14
8. PROCES VALIDÁCIE ALEBO OVEROVANIA	14

8.1. Všeobecne	15
8.2. Príprava	15
8.2.1. Nestrannosť	15
8.2.2. Spôsobilosť	15
8.2.3. Zmluva	15
8.2.4. Vymenovanie vedúceho tímu	16
8.3. Začiatok procesu	16
8.3.1. Výber validačného alebo overovacieho tímu	16
8.3.2. Komunikácia s klientom a zodpovednou stranou	16
8.3.3. Plánovanie	16
8.4. Validácia alebo overovanie	18
8.5. Preskúmanie a vydanie vyhlásenia o validácii alebo overovaní	21
8.6. Záznamy	22
8.7. Skutočnosti zistené po validácii alebo overovaní	22
9. ODVOLANIA	22
10. SŤAŽNOSTI	22
11. OSOBITNÉ PRÍPADY VALIDÁCIE ALEBO OVEROVANIA	22
12. SYSTÉM MANAŽÉRSTVA	23
LITERATÚRA	24
PRÍLOHA A – KRITÉRIÁ SPÔSOBILOSTI SÚVISIACE S VALIDÁCIOU A OVEROVANÍM ALEBO PROJEKTMI ALEBO ORGANIZÁCIAMI (INFORMATÍVNA PRÍLOHA)	25
PRÍLOHA B – KONCEPCIA PLÁNOVANIA V PRÍPADE, KEĎ SA VÝROK O GHG TÝKA SKUPINOVÉHO PROJEKTU ALEBO KEĎ SA VÝROK O GHG TÝKA VIACERÝCH ZARIADENÍ V RÁMCI INVENTARIZÁCIE GHG ORGANIZÁCIE (INFORMATÍVNA PRÍLOHA)	34
PRÍLOHA C – POMÔCKA SÚVISIACA S VALIDÁCIOU ALEBO OVEROVANÍM VÝROKU O GHG S ODKAZOM NA ISO 14063-3 (INFORMATÍVNA PRÍLOHA)	36
Sekcia 1 – Pomôcka súvisiaca s validáciou výroku o GHG s plánom projektu GHG	36
Sekcia 2 – Pomôcka týkajúca sa overovania výroku o GHG projektu alebo výroku o GHG organizácie	40

0 ÚVOD

0.1. ISO 14065: 2013 je medzinárodná norma, ktorá stanovuje požiadavky na orgány, ktoré uskutočňujú validáciu alebo overovanie emisií skleníkových plynov (GHG) s použitím ISO 14064-3 alebo iných relevantných noriem alebo špecifikácií. ISO 14065 predstavuje pre správcov programov, regulátorov a akreditačné orgány základ pre hodnotenie a uznávanie spôsobilosti validačných a overovacích orgánov (V/VB).

Na vyhlásenia vydávané akreditovanými V/VB sa spolieha v celom rade oblastí, obzvlášť v „schémach obchodovania s emisiami“ a to ako na regulovaných, tak aj na voľných trhoch. Hodnota, priradená jednej tоне CO₂ za účelom obchodovania s komoditami alebo za účelom iných budúcich akcií zainteresovaných strán sa zakladá na dôvere v overené údaje o emisiách a teda v V/VB, ktorý vykonal prácu a vypracoval vyhlásenie.

ISO 14065 zatiaľ nie je zaradená medzi rámcové dokumenty IAF MLA, avšak, pokiaľ majú byť V/VB harmonizovaným spôsobom akreditované na celom svete ako vyhovujúce ISO 14065, je potrebná dodatočná smernica pre aplikáciu, aby sa obmedzili odchýlky v interpretovaní normy. Tento záväzný dokument poskytuje členom IAF dodatočné poradenstvo pre umožnenie ich harmonizácie pri hodnotení V/VB podľa ISO 14065 a súvisiacich noriem. Toto je dôležitý krok smerom k multilaterálnemu uznávaniu akreditácie.

Preto bude tento dokument uvedený ako referencia v budúcom IAF MLA a bude považovaný za záväzný pre dôslednú aplikáciu ISO 14065. Členovia IAF MLA a žiadatelia o členstvo v tejto Dohode sa budú navzájom hodnotiť pokiaľ ide o implementáciu ISO 14065. Očakáva sa, že tento záväzný dokument bude prevzatý akreditačnými orgánmi ako súčasť ich všeobecných pravidiel akreditácie.

Úmyslom je to, aby tento dokument bol užitočný aj pre V/VB ako také a pre tých, ktorých rozhodnutia sa riadia vyhláseniami V/VB z validácie alebo overenia. Validácia je proces, v ktorom validačný orgán podľa definovaných kritérií validácie hodnotí projektový plán projektu emisií GHG (tento proces teda pojednáva o hodnotení potenciálnych budúcich výsledkov). Overenie je proces, kde overovací orgán podľa definovaných kritérií overovania hodnotí uplatňovanie emisií GHG v rámci projektu alebo organizácie (tento proces preto pojednáva o historických výsledkoch).

V skutočnosti pre ISO 14064-1 a ISO 14064-2 sa bude hodnotenie týkať zhody s normou a toho, aby bolo uplatňovanie emisií GHG spoľahlivo a správne založené na dohodnutom stupni istoty, vecnej správnosti, kritérií, cieľov a rozsahu. V oblasti obchodovania s emisiami je povinné, aby si V/VB pri vypracovávaní vyhlásení z validácie alebo overovania boli vedomé následkov dvojitého počítania a otázok dvojitej registrácie.

Hodnotiaci proces validácie alebo overovania je jedinečný v hodnotení každého klienta a mení sa z roka na rok. ISO 14064-3 Príloha A poskytuje vysvetlenie požiadaviek na proces validácie a overovania.

0.2. Tento dokument neobsahuje text ISO 14065 alebo kde je ako odkaz uvedené ISO 14064-3. Dodržiava názvy článkov z ISO 14065.

Normatívnym odkazom v ISO 14065 je ISO 14064-3. Aby sa pomohlo chápaniu a uľahčilo sa čítanie medzi týmito dvoma normatívnymi štandardami, článok 8, ako aj príloha C tohto záväzného dokumentu spájajú príslušné názvy článkov z ISO 14065 s príslušnými názvami článkov z ISO 14064-3. Názvy článkov z ISO 14064-3 sú v texte vyznačené podčiarknutím a predchádza im odkaz na ISO 14064-3. Proces validácie a overovania je odlišný od auditovania systémov manažérstva, tak ako je odlišné zameranie u validácie a overovania. Príloha C bola preto vytvorená za účelom poskytnutia informatívneho návodu súvisiaceho s týmto procesom. V prílohe C boli použité názvy článkov z ISO 14064-3, aby sa tak umožnilo chápanie toho, ako je aplikačný pokyn prepojený s normatívnymi odkazmi. Opätovne, názvy článkov sú uvedené, ale tam, kde to nebolo považované za potrebné, nie je uvedený aplikačný pokyn.

Poznámka - Text v tomto dokumente by nemal byť chápaný ako interpretácia ISO 14065 alebo ISO 14064-3.

0.3. Tam, kde je to ponúkané, je aplikačný pokyn označený písmenom „A“.

1. PREDMET

A.1.1. Tento Záväzný dokument sa dá aplikovať na validačné alebo overovacie orgány (V/VB) pre nasledovné validačné alebo overovacie kritériá:

- ISO 14064-1 alebo ISO 14064-2; alebo
- Regulovaný program emisií GHG, ktorý je verejne k dispozícii a bol vypracovaný s použitím formálneho procesu zaangažovania zúčastnených; alebo
- Verejne dostupný program emisií GHG (napr. protokol o emisiách GHG organizácií World Resources Institute and World Business Council for Sustainable Development [WRI/WBCSD]), ktorý bol vypracovaný s použitím formálneho procesu zaangažovania zúčastnených; alebo
- Neverejné priemyselné alebo sektorové protokoly, v tomto prípade kritériá validácie alebo overovania taktiež zahŕňajú ISO 14064-1 alebo ISO 14064-2 v závislosti na tom, či sa protokol vzťahuje na výroky emisií GHG organizácie alebo projektu. Výsledné vyhlásenie z validácie alebo overovania musia jasne uvádzať, či je neverejný priemyselný alebo sektorový protokol v zhode s ISO 14064-1 alebo ISO 14064-2 a pokiaľ sa protokol nezhoduje, musí uvádzať, v čom sú rozdiely.

A.1.2. Validovaný alebo overený výrok o GHG môže obsahovať vyhlásenie o emisiách na jednotku vyrobeného (generovaného alebo redukovaného) alebo podobného produktu. Ak je to umožnené programom a ak si klient želá použiť vyhlásenia z výroku o GHG a použiť značku V/VB alebo značku programu GHG na účely komunikácie, tieto vyhlásenia alebo značka musia jasne uvádzať pôvod vyhlásení obsahujúci údaje z výroku o GHG, či základom vyhlásení sú historické údaje a akékoľvek obmedzenia v súvislosti s výroky na základe údajov a informácií uvedených vo výroku o GHG špecifických pre produkt a vhodnou značkou (odkaz na ISO/IEC 17030).

2. NORMATÍVNE ODKAZY

ISO 14065: 2013 - Skleníkové plyny. Požiadavky na validačné a overovacie orgány na účely ich akreditácie alebo iných foriem uznávania

ISO 14066: 2011 - Skleníkové plyny. Požiadavky na spôsobilosť pre validačné a verifikačné tímy na GHG

ISO 14064-3: 2006 Skleníkové plyny: Špecifikácia s návodom na validáciu a overovanie výrokov o skleníkových plynoch

Poznámka - V bibliografii sú uvedené odkazy na dokumenty uvedené v tomto záväznom dokumente, ktoré nie sú normatívnymi odkazmi.

3. TERMÍNY A DEFINÍCIE

3.1. Definície

Definície v ISO 14065 platia pre tento dokument. Na tento dokument sa musia aplikovať nasledovné dodatočné definície.

A.3.1.1. Skupinový projekt

Niekoľko projektov obsiahnutých v jednom projektovom pláne emisií GHG a samostatný výrok GHG v čase ich validácie a overovania.

(Prevzaté z Voluntary Carbon Standard [VCS] 2007)

A.3.1.2. Nestrannosť

Aktuálna a vnímaná prítomnosť objektívnosti.

Poznámka 1 – Objektívnosť znamená, že stretý záujmov neexistujú alebo boli vyriešené tak, aby nemali nepriaznivý vplyv na následné aktivity V/VB.

Poznámka 2 – Ďalšie pojmy, ktoré sú užitočné pri vyjadrovaní nestrannosti sú nasledovné: objektívnosť, nezávislosť, oslobodenie od konfliktu záujmov, oslobodenie od zaujatosti, neprítomnosť predsudkov, neutrálnosť, férovosť, nepredpojatosť, spravodlivosť, nezainteresovanosť, rovnováha.

3.2. Termíny používané v tomto dokumente

Termíny používané v tomto dokumente sú vybrané zo série noriem ISO 14064. Tam, kde program GHG akceptovateľný podľa čl. A.1.1 používa iné pojmy a definície, majú sa použiť tieto, pričom musí byť vyhodnotené ich prepojenie s definíciami a pojmi v tomto dokumente ako aj dopad na akékoľvek variácie pochopené V/VB.

Poznámka – Pre účely tohto dokumentu sa validácia projektu výroku GHG vzťahuje na budúce, s projektom súvisiace znižovanie alebo zvyšovanie emisií GHG. Overenie projektu GHG sa vzťahuje na aktuálne, s projektom súvisiace historické znižovanie alebo zvyšovanie emisií GHG. Organizačné výroky GHG vzťahujúce sa na aktuálne historické údaje sú

overované.

Pojmy používané v tomto dokumente pre zjednodušenie textu sú:

A.3.2.1. **Strategická analýza** – na základe požiadaviek článku 4.4.1 ISO 14064-3 to znamená: “Preskúmanie informácií organizácie alebo projektu GHG za účelom posúdenia:

- povahy, rozsahu a komplexnosti validačných alebo overovacích aktivít, ktoré je potrebné vykonať pre klienta;
- dôveryhodnosti informácií a výrokov zodpovednej strany o GHG;
- kompletnosti informácií a výrokov zodpovednej strany o GHG; a
- spôsobilosti zodpovednej strany participovať na programe GHG, pokiaľ sa dá aplikovať.”

A.3.2.2. **Hodnotenie rizík** – na základe požiadaviek v článku 4.4.1 ISO 14064-3 toto znamená:

“Hodnotenie zdrojov a veľkosti potenciálnych chýb, vynechaní a skreslení týkajúcich sa validačných alebo overovacích činností. Kategórie potenciálnych chýb, vynechaní a skreslení, ktoré sa musia posúdiť, sú:

- a) inherentné riziko vyskytnutia vecných nezrovnalostí;
- b) riziko, že kontroly organizácie alebo projektu GHG nezabránia vecnej nezrovnalosti alebo ju nezistia (riziko pri kontrole);
- c) riziko, že validátor alebo overovateľ nezistí vecnú nezrovnalosť, ktorá sa nekorigovala kontrolami organizácie alebo projektu GHG (riziko pri zisťovaní).”

Poznámka 1 – Posúdenie rizika sa vzťahuje na riziko že V/VB vyjadrí neprimeraný záver a názor. V/VB znižuje riziko prostredníctvom návrhu a implementácie procesu validácie a/alebo overovania, čo má slúžiť na dosiahnutie akceptovateľnej miery identifikácie vecnej nezrovnalosti. Riziko pri validovaní a overovaní by malo byť znížené na akceptovateľne nízku úroveň za účelom dosiahnutia prijateľnom stupni istoty, ako je dohodnuté v kontrakte.

Poznámka 2 – Strategická analýza identifikuje, na čo sa má validačný a overovací tím zamerať a hodnotenie rizika identifikuje **ako** sa pozeráť na identifikované problémy.

4. ZÁSADY

4.1. Všeobecne

4.2. Nestrannosť

4.3. Spôsobilosť

4.4. Vecný prístup k rozhodovaniu

4.5. Otvorenosť

4.6. Dôvernosť

5. VŠEOBECNÉ POŽIADAVKY

5.1. Právny status

A.5.1.1. Štátny V/VB sa na základe svojho štátneho statusu považuje za právnickú osobu.

5.2. Právne a zmluvné záležitosti

A.5.2.1. Právne vymáhateľná zmluva musí obsahovať politiku regulovaného obchodovania a iné odkazy na V/VB, ktoré V/VB umožňujú svojim klientom použitie akýchkoľvek výrokov o GHG. Tam, kde je licencia na používanie validačnej alebo overovacej značky alebo špecifického textu, tam nesmie byť žiadna mnohoznačnosť v navrhovanom používaní výrokov o GHG, ktoré boli validované alebo overované. Politika musí medziiným zabezpečiť, aby žiadna značka (pokiaľ ide o značku V/VB, na ktorú ma klient licenciu, alebo o značku programu GHG kde je V/VB zodpovedný za monitorovanie dodržiavania pravidiel pre aplikáciu značky) alebo odkaz na V/VB nebola na produktoch alebo obale produktov umiestnená takým spôsobom, ktorý by mohol byť interpretovaný ako označenie certifikácie daného produktu.

A.5.2.2. Právne vymáhateľná zmluva musí obsahovať politiku regulačného vyhlásenia(i) vybratého z validovaného alebo overovaného výroku o GHG, že V/VB povoľuje klientovi jeho použitie zahŕňajúce časové limity a jazyk, odkaz na A.1.2. Právne vymáhateľné zmluvy musia taktiež obsahovať požiadavky, týkajúce sa použitia značky V/VB, ktoré môžu „potvrdiť“ vyhlásenie(ia) urobené klientom.

Poznámka – požiadavky aplikovateľné v článku A.5.2.1 hore sa vzťahujú na použitie značky V/VB na produktoch a platia pre A.5.2.2.

5.3. Riadenie a záväzok manažmentu

A.5.3.1. V/VB musí zabezpečiť, že procesy validácie alebo overovania vykoná v súlade s požiadavkami ISO 14065. Okrem toho musí V/VB zabezpečiť aby boli ich systémy dostatočne dokumentované za účelom zabezpečenia dôslednej aplikácie akéhokoľvek konkrétneho kritéria validácie alebo overovania, odkaz na A.1.1, ktoré sa rozhodnú ponúknuť.

A.5.3.2. V/VB musí pre každé nové kritérium validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1), v ktorom si želá pracovať, určiť proces rozvoja. Tento proces rozvoja musí zabezpečiť výstupy, vzťahujúce sa na nasledovné:

- identifikácia kľúčových zainteresovaných účastníkov a ich očakávaní a požiadaviek, ako sú aplikovateľné na výstupy z aktivít validácie alebo overovania;
- preskúmanie a pochopenie aplikovateľných požiadaviek na kritériá validácie a overovania, vrátane vlastníka kritérií tam, kde je to potrebné;
- zváženie strategických a obchodných rizík V/VB;
- identifikácia požiadaviek na spôsobilosť validátorov alebo overovateľov, nezávislých preverovateľov a podporný personál, ako je to relevantné pre každé kritérium validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1.);

- kritéria validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1.) špecifických požiadaviek na validáciu alebo overovanie;
- potvrdenie, že navrhované plány validácie alebo overovanie splnia požiadavky na kritéria validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1.); a
- potvrdenie, že kritériá validácie alebo overovania splnia A.1.1.

5.4. Neustrannosť

5.5. Krytie finančných záväzkov a financovanie

6. SPÔSOBILOSŤ

6.1. Manažment a pracovníci

A.6.1.1. Pri určovaní “sektora” musí V/VB brať do úvahy to, že pojem „sektor“ ma odlišný význam pre rôzne typy validácií a overovaní. Pri akejkoľvek validácii alebo overovaní je pojem spojený s výrokom o GHG (či je spojený s projektom GHG alebo inventarizáciou GHG) a očakávaniami zainteresovaných strán. Toto validátorovi alebo overovateľovi umožňuje pochopiť kontext (napr. zdroje, záchyty a rezervoáre, priemyselný závod a procesy, proces dodávateľského reťazca produktu, hranice, úniky, atď., čo je vhodné) v ktorom sa uskutočňuje validácia a overovanie.

6.2. Spôsobilosť pracovníkov

A.6.2.1. V/VB musí mať pracovníkov, ktorí sú hodnotení spôsobilým hodnotiteľom.

A.6.2.2. V/VB musí preukázať, ako boli pracovníci hodnotení a ako sa zistilo, že spĺňajú nasledovné požiadavky na kvalifikáciu, ak je aplikovateľné:

- kvalifikácia súvisiaca s riadením zamestnania;
- všeobecné validačné spôsobilosti ako sú uvedené v ISO 14065 článok 6 a ISO 14066, plus všetky špecifické a sektorové špecifické spôsobilosti, validačné alebo špecifické projektové validačné kritériá (odkaz na A.1.1.); a
- všeobecné overovacie spôsobilosti ako sú uvedené v ISO 14065 Článok 6 a ISO 14066, plus všetky špecifické alebo sektorové špecifické overovacie kritériá spôsobilosti (odkaz na A.1.1).

***Poznámka 1** – V prípade že overovanie organizácie zahŕňa taktiež overenie projektu, kritériá na spôsobilosti V/VB musia brať do úvahy všetky relevantné kritériá spôsobilosti ako je uvedené v predchádzajúcom, vrátane tých, ktoré súvisia s validáciou projektu alebo overovaním projektu.*

***Poznámka 2** – Je celý rad nástrojov, používaných na hodnotenie pracovníkov; tieto môžu byť kombinované akýmkoľvek vhodným spôsobom. Typické nástroje zahŕňajú;*

- *svedecká účasť na aktivitách overovania a/alebo validácie, ako je aplikovateľné;*
- *interné spoločné preskúmanie validačnej alebo overovacej dokumentácie;*

- štruktúrovaný pohovor za účelom preverenia znalostí a technickej spôsobilosti;
- preskúšanie;
- previerka výkonnosti – manažmentom alebo iným členom tímu;

- certifikácia akreditovaným orgánom na certifikovanie osôb do takého rozsahu, aby certifikácia poskytla dôkaz o spôsobilosti špecifikovanej v systéme tohto V/VB;
- uznávané technické postavenie vyžadované pri prednášaní na konferenciách alebo publikovaní písomností, pokiaľ sú preskúmané osobou rovnakého postavenia;
- adekvátny dôkaz primeraných predchádzajúcich skúseností.

Poznámka 3 – Príloha A poskytuje návod na objasnenie troch rozličných typov spôsobilosti na základe ISO 14065, článok 6 a ISO 14066, článok 5.

6.3. Štruktúra pracovníkov

6.4. Využívanie externých validátorov alebo overovateľov

6.5. Osobné záznamy

6.6. Externé zabezpečovanie

7. KOMUNIKÁCIA A ZÁZNAMY

7.1. Informácie poskytované klientovi alebo zodpovednej strane

7.2. Oboznámenie klienta alebo zodpovednej strany s ich zodpovednosťami

7.3. Dôvernosť

7.4. Verejne prístupné informácie

7.5. Záznamy

8. PROCES VALIDÁCIE ALEBO OVEROVANIA

Poznámka 1 – Prevzatá z Úvodu, časť 0.2.: „Aby sa pomohlo chápaniu a uľahčilo čítanie medzi dvoma normatívnymi štandardami, článok 8, ako aj príloha C tohto záväzného dokumentu spájajú príslušné názvy článkov z ISO 14065 s príslušnými názvami článkov z ISO 14064-3. Názvy článkov z ISO 14064-3 sú v texte vyznačené podčiarknutím a predchádza im odkaz na ISO 14064-3. Proces validácie a overovania je odlišný od auditovania systémov manažérstva, tak ako je odlišné zameranie u validácie a overovania. Príloha C bola preto vytvorená za účelom poskytnutia informatívneho návodu súvisiaceho s týmto procesom. V prílohe C boli použité názvy článkov z ISO 14064-3, aby sa umožnilo chápanie toho, ako je aplikačný pokyn prepojený s normatívnymi odkazmi. Opätovne, názvy článkov sú uvedené, ale tam, kde to nebolo považované za potrebné, nie je uvedený aplikačný pokyn.“

Poznámka 2 - Text v tomto dokumente by nemal byť chápaný ako interpretácia ISO 14065 alebo ISO 14064-3.

8.1. Všeobecne

8.2. Príprava

8.2.1. Nestrannosť

8.2.2. Spôsobilosť

8.2.3. Zmluva

ISO 14064-3 Článok 4.3. Úroveň istoty, závažnosť, ciele, kritériá a rozsah validácie alebo overovania

4.3.1. Úroveň istoty

4.3.2. Ciele

4.3.3. Kritériá

4.3.4. Rozsah

4.3.5. Vecná správnosť

A.8.2.3.1. V/VB musí mať dokumentovaný systém riadenia (podľa článku 12) na to, aby reagoval na požiadavky na validáciu alebo overovanie. Procedúry V/VB musia zabezpečiť, aby pred akoukoľvek cenovou ponukou alebo zmluvou dostal dostatočné informácie ohľadom rozsahu, cieľa, kritérií, stupňa istoty a vecnej správnosti validácie alebo overovania. Cenová ponuka musí byť vypracovaná na základe získaných informácií, berúc do úvahy kľúčové otázky aplikovateľné na výroky o GHG a ciele validácie alebo overovania, v súlade s kritériami validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1.) a plánovaného používateľa, ako je aplikovateľné na výroky o GHG.

A.8.2.3.2. Pri zvažovaní cenovej ponuky za validáciu alebo overovanie uplatňovania GHG musí V/VB zvážiť kľúčové otázky týkajúce sa vypracovania cenovej ponuky, ako je aplikovateľné, vrátane:

- navrhovanom stupni istoty, vecnej správnosti, kritérií, cieľov a rozsahu;
- komplexnosti výroku o GHG;
- komplexnosti projektu alebo organizácie a ich procesov merania/monitoringu;
- organizačné prostredie, vrátane štruktúry organizácie, ktorá vypracováva a riadi výroky o GHG;
- základného scenára pre validáciu a overovanie projektu, vrátane výberu a kvantifikácie zdrojov GHG, záchytov a rezervoárov, ktoré sa dajú zahrnúť do základného scenára;
- identifikované GHG zdroje, záchyty a rezervoáre a ich monitorovanie pre overenie organizácie;
- procesy, ktoré poskytujú informácie a údaje pri výrokoch o GHG;
- organizačné prepojenia a interakcie medzi zainteresovanými účastníkmi, zodpovednými stranami, klientom a plánovanými používateľmi; (pre definíciu odkaz na ISO 14064-3); a
- požiadavky na kritériá validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1).

A.8.2.3.3. Čas potrebný na uskutočnenie validácie alebo overovania musí byť určený V/VB. Rozloženie času musí byť odôvodnené na základe previerky hore uvedených informácií a zaznamenané V/VB. Každá zákazka má jedinečné aspekty a podľa toho musí byť prispôsobený proces validácie alebo overovania.

A.8.2.3.4. V prípadoch, kedy sa cenová ponuka/zmluva V/VB týka zoskupeného projektu, V/VB musí dodatočne zobrať do úvahy logistiku a plánovanie súvisiace s validáciou a overovaním jednotlivých vstupov projektu(ov) do jediného výroku o GHG zoskupeného projektu a jeho dopad na trvanie validácie alebo overovania.

A.8.2.3.5. V/VB by pri určovaní požiadaviek na dobu trvania validácie alebo overovania výroku o GHG súvisiaceho so zoskupeným projektom mal brať do úvahy informácie v Prílohe B.

A.8.2.3.6. V prípadoch, kde sa cenová ponuka zo strany overovacieho orgánu týka výroku o GHG, ktorý sa zakladá na inventarizácii GHG, zahŕňajúcej celý rad údajov a dátových vstupov zo samostatných zariadení, verifikačný orgán musí dodatočne zvážiť logistiku a plánovanie súvisiace s overovaním vstupov údajov z jednotlivých a kombinovaných zariadení (zariadenia), ako aj informácií súvisiacich s výrokom o GHG a ich dopade na trvanie overovania.

A.8.2.3.7. V/VB by pri určovaní požiadaviek na dobu trvania overovania jednotlivého výroku o GHG, ktorý zahŕňa rad samostatných údajov a dátových vstupov zo zariadení, mal brať do úvahy informácie v Prílohe B.

A.8.2.3.8. Zmluva V/VB (vrátane všetkých časových harmonogramov alebo príloh) musí identifikovať navrhovanú úroveň istoty, vecnú správnosť, kritériá, ciele a rozsah, vrátane odsúhlasených kritérií validácie alebo overenia (odkaz na A.1.1.) tak, ako je aplikovateľné, ako aj navrhovanú dobu trvania validácie alebo overovania a časový rámec pre navrhovanú validáciu alebo overovanie.

***Poznámka** - Pojem “dohoda” a “zmluva” v ISO 14065 článok 8.2.3 má rovnaký význam.*

8.2.4. Vymenovanie vedúceho tímu

8.3. Začiatok procesu

8.3.1. Výber validačného alebo overovacieho tímu

8.3.2. Komunikácia s klientom a zodpovednou stranou

8.3.3. Plánovanie

ISO 14064-3 Článok 4.4. Prístup k validácii alebo overovaniu

4.4.1. Všeobecné

4.4.2. Plán validácie alebo overovania

4.4.3. Plán odoberania vzoriek

A.8.3.3.1. Odsúhlasené kritériá validácie alebo overovania musia obsahovať jednu z možností uvedených v A.1.1.

A.8.3.3.2. Princípy odsúhlasených kritérií validácie alebo overovania musia byť používané počas procesu validácie alebo overovania. Kritériá validácie alebo overovania musia spĺňať požiadavky, ako je uvedené v A.1.1.

A.8.3.3.3. Princípy, tak ako sú aplikovateľné na odsúhlasené kritériá validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1), musia byť používané V/VB a validačným alebo overovacím tímom pri uskutočňovaní procesu validácie alebo overovania, vrátane hodnotenia zistení, záverov, názorov a rozhodnutí ktoré boli sformulované v súvislosti s výrokom o GHG.

A.8.3.3.4. Pre validáciu projektu musia ciele validácie obsahovať aj to, či sa dá primerane očakávať, že plánovaný projekt dosiahne požadované zníženie alebo odstránenie zvyšovania.

A.8.3.3.5. Keď kritériá verifikácie zahŕňajú ISO 14064-1, ak je správa GHG nepovinná a pokiaľ si klient vyberie, že vypracuje verejnú GHG správu, ktorá je overená, V/VB musí potvrdiť, že správa GHG sa zhoduje s použiteľnými požiadavkami na GHG správu, referenčný článok 7.2 a 7.3 z ISO 14064-1.

A.8.3.3.6. Kde kritériá overovania zahŕňajú ISO 14064-1 overovací orgán musí zabezpečiť, že pokiaľ organizácia zverejní výrok o GHG a odvoláva sa pri tom na zhodu s ISO 14064-1, organizácia musí verejnosti sprístupniť GHG správu, pripravenú v súlade s ISO 14064-1 alebo nezávislé vyhlásenie tretej strany z overovania, súvisiaceho s výrokom o GHG. Pokiaľ výrok o GHG organizácie bol overovaný nezávisle, vyhlásenie z overovania musí byť sprístupnené plánovaným používateľom.

A.8.3.3.7. Keď kritériá validácie zahŕňajú ISO 14064-2, preskúmanie výroku o GHG a s tým súvisiacich informácií o projekte GHG musí zahŕňať validáciu odôvodnenia zo strany klienta pre „výber alebo stanovenie kritérií a postupov“ v súlade s článkami 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8 a 5.10 ISO 14064-2.

A.8.3.3.8. Keď kritériá validácie (odkaz na A.1.1.), umožňujú navrhovateľovi projektu alebo klientovi vybrať alebo stanoviť kritériá alebo postupy, ktoré sa vzťahujú na určenie základných scenárov, GHG zdrojov, záchytov alebo rezervoárov, monitorovacích procesov atď. (pre označenie oblastí odkaz na ISO 14064-2), validácia musí zahŕňať hodnotenie účastníkov projektu alebo odôvodnenie zo strany klienta pre výber kritérií alebo postupov.

A.8.3.3.9. Prístup k vývoju validácie a overovania musí byť na základe odsúhlasených kritérií, rozsahu, cieľov, stupňa istoty a vecnej správnosti; nie len na stanovenom trvaní validácie alebo overovania. Trvanie validácie alebo overovania musí byť v procese plánovania predĺžené alebo skrátené tak, ako je považované za potrebné. Spôsobilosť tímu musí byť preverená ako výsledok výstupov z procesu plánovania.

A.8.3.3.10. V/VB musí pre vstupy do plánovacieho procesu získať dostatok informácií použitím systematického, interaktívneho a tam, kde je to potrebné opakovaného procesu.

A.8.3.3.11. V/VB musí preskúmať výstupy z plánovacieho procesu z pohľadu dôkazov a informácií zhromaždených počas procesu validácie alebo overovania a podľa toho doplniť plány.

A.8.3.3.12. Výstupy zo strategických analýz musia byť použité ako vstupy pre hodnotenie rizík, plán odoberania vzoriek a plán validácie alebo overovania.

Poznámka 1 - *Hodnotenie rizík berie do úvahy úroveň istoty, vecnú správnosť, kritériá, rozsah a cieľ validácie alebo overovania, zmeny v nich ovplyvnia hĺbku a podrobnosť hodnotenia rizík.*

Poznámka 2 – *Pre otázky, ktoré majú byť brané do úvahy pri vypracovávaní plánu validácie alebo overovania výroku o GHG zoskupeného projektu alebo projektu, ktorý zahŕňa viac ako jedno zariadenie z inventarizácie GHG pozri Prílohu B.*

A.8.3.3.13. V/VB musí zabezpečiť, aby boli plánované človekodni primerané pre splnenie plánu odoberania vzoriek a aby bol plán validácie alebo overovania vypracovaný ako výstup zo strategických analýz a hodnotenia rizík.

A.8.3.3.14. V/VB musí zabezpečiť, aby bol vyriešený každý rozpor medzi stanovenými človekodňami a človekodňami potrebnými na vykonanie záväzku na základe výstupov zo strategických analýz a hodnotenia rizík.

A.8.3.3.15. V/VB musí prepracovať plán validácie alebo overovania a plán odberu vzoriek vtedy, ak V/VB identifikoval, alebo s klientom odsúhlasil, zmeny týkajúce sa kritérií validácie alebo overovania, rozsahu, vecnej správnosti, stupňa istoty alebo cieľov, alebo dôjde k zisteniam, ktoré ovplyvnia závery strategickej analýzy alebo hodnotenia rizík.

A.8.3.3.16. Špecifické údaje a informácie, ktoré majú byť brané ako vzorka musia byť určené ako súčasť plánovania validácie alebo overovania a nie narýchlo v priebehu validácie alebo overovania údajov a informácií. Plán odberu vzoriek musí byť podrobný a zdokumentovaný pred začatím validovania alebo overovania údajov a informácií a musí byť v prípade potreby prepracovaný v priebehu validácie alebo overovania. Vypracovanie plánu odoberania vzoriek musí určovať množstvo informácií, dôkazov a údajov potrebných na dosiahnutie odsúhlaseného rozsahu, kritérií, cieľov, stupňa istoty a vecnej správnosti.

A.8.3.3.17. Pri schvaľovaní plánu validácie alebo overovania musí vedúci tímu zabezpečiť, že tento je kompletný a že všetky podprvky plánu umožňujú kompletne integrovaný proces validácie alebo overovania, ktorý je v súlade s odsúhlasenými kritériami, rozsahom, cieľmi, stupňom istoty a vecnou správnosťou úlohy.

A.8.3.3.18. Pri schvaľovaní plánu validácie alebo overovania musí vedúci validačného alebo overovacieho tímu potvrdiť, že trvanie validácie alebo overovania, spôsobilosť tímu a priradenie členov tímu sú adekvátne a vyhovujú potrebám validácie alebo overovania.

A.8.3.3.19. Validačný alebo overovací tím musí zabezpečiť, aby medzi plánom validácie alebo overovania a zmluvne odsúhlasenými cieľmi, rozsahom, kritériami, stupňom istoty a vecnou správnosťou bola zhoda. Dokumentácia z validácie alebo overovania musí jasne identifikovať všetky schválené zmeny voči dohode.

A.8.3.3.20. Príloha C môže byť použitá na vysvetlenie a podporenie procesov a systémov

validácie alebo overovania.

8.4. Validácia alebo overovanie

ISO 14064-3 Články:

4.5. Hodnotenie systému informácií GHG a jeho riadenie

4.6. Hodnotenie údajov a informácií GHG

4.7. Hodnotenie podľa kritérií validácie alebo overovania

4.8. Hodnotenie uplatňovania GHG

A.8.4.1. Validácia alebo overovanie musia byť uskutočňované s prístupom profesionálneho skepticizmu, ktorý predpokladá, že prezentované informácie a údaje môžu byť nesprávne až kým nie je dokázaný opak a brať do úvahy záujmy zainteresovaných účastníkov alebo trhu a na validáciu alebo overovanie aplikovateľné a s nimi súvisiace zásady.

A.8.4.2. Overovací orgán musí preskúmať všetky zmeny v GHG projekte alebo organizačnej štruktúre, pláne projektu GHG alebo inventarizácii GHG, ku ktorým došlo od posledného overovania. Pri overovaní projektu GHG musí overovací orgán okrem toho zväžiť:

- nevyriešené otázky zo správy z overovania;
- stav implementácie projektu; a
- spoľahlivosť externých informácií a údajov, použitých na odôvodnenie určenia emisií GHG.

A.8.4.3. Overovanie projektu výroku o GHG zahŕňa okrem overenia výroku o GHG organizácie aj:

- Preskúmanie správy z validácie projektu;
- Overenie všetkých zmien v pláne projektu GHG, vrátane:
  - identifikovaných GHG zdrojov, záchytovej a rezervoárov;
  - základného scenára;
  - výberu a kvantifikácie GHG zdrojov, záchytovej a rezervoárov, aplikovateľných v základnom scenári; a
  - monitoringu projektu GHG.
- Overenie všetkých zmien v odôvodnení pre „výber alebo určenie kritérií a postupov“, uvádzaných v A.8.3.3.7 a A.8.3.3.8 a ich implementácia;
- Overenie všetkých zmien v organizačných prepojeniach a interakciách medzi zainteresovanými účastníkmi, zodpovednou stranou (v niektorých GHG programoch navrhovateľ projektu), klientom a plánovanými používateľmi; (pre definície odkaz na ISO 14064-3).

A.8.4.4. Úroveň zmiernenia rizika daná informačnými systémami a kontrolami GHG musí mať dopad na podrobnosť a úroveň výberu vzoriek validácie alebo overovania.

Poznámka – ISO 14064-3 neukladá oficiálnu požiadavku na projekt alebo organizáciu aby mali informačný systém GHG alebo riadenie GHG, alebo aby takéto informačné systémy GHG alebo riadenie GHG spĺňali ISO 14064- 3 Článok 4.5.

A.8.4.5. Tam, kde kritériá validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1.) ukladajú požiadavky súvisiace s informačnými systémami GHG alebo riadením GHG, musí byť validovaná alebo overovaná zhoda s týmito požiadavkami.

A.8.4.6. V prípadoch, kedy sú v údajoch a informáciách GHG identifikované omyly, opomenutia alebo skreslené údaje a informácie GHG, validačný a overovací tím musí požadovať, aby tieto boli opravené klientom a mali by zvýšiť odoberanie vzoriek. Vtedy, ak nepodstatné omyly, opomenutia alebo skreslené údaje nemôžu byť opravené, V/VB musí mať výhrady vo vyhlásení z validácie alebo overovania. Ak vyhlásenie nemôže byť s výhradami, napr. nie je splnená vecná správnosť alebo iné požiadavky programu, V/VB musí vydať nepriaznivé vyhlásenie o validácii alebo overení.

Poznámka – Pre pochopenie toho, čo znamená “s výhradami“ vo vyhlásení o validácii a overovaní, pozrite ISO 14064-3 A.2.9.2

A.8.4.7. Hodnotenie GHG údajov a informácií zahŕňa potvrdenie funkčnosti hardwaru a softwaru, používaného v procese alebo na generovanie GHG údajov a informácií.

Poznámka – Pozornosť je potrebné venovať riadeniu hardvéru a softvéru, ktoré zahŕňa otázky validácie softvéru, tam kde je to relevantné, zálohovania dát, kalibrácie monitorovacích zariadení, spoľahlivosti externých dát, atď.

A.8.4.8. V/VBVB pri určovaní toho, či hodnotenie výroku o GHG je v zhode s kritériami validácie alebo overovania musí brať do úvahy použiteľné definície v dohodnutých kritériách validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1).

A.8.4.9. Vstup do hodnotenia výroku o GHG musí zahŕňať:

- požiadavky v zmluve, súvisiace s rozsahom, kritériami, cieľmi, stupňom istoty a vecnou správnosťou, ako aj všetky špecifické požiadavky kritérií validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1);
- výrok o GHG;
- výstup zo strategických analýz a hodnotenia rizík;
- výstup z hodnotenia informačných systémov a riadenia GHG;
- výstup z hodnotenia údajov a informácií GHG; a
- výstup z hodnotenia voči kritériám validácie a overovania.

A.8.4.10. Pri hodnotení rizika vecných nezrovnalostí súvisiacich s výrokom o GHG musí V/VB zvážiť:

- názory plánovaného používateľa;
- relevantnosť a relatívny príspevok rôznych emisií GHG zo všetkých GHG zdrojov, záchytov a rezervoárov;
- adekvátnosť informačných systémov a riadenia GHG;
- komplexnosť funkcie organizácie alebo projektu GHG;
- monitorovací proces, ktorý sa dá aplikovať na GHG projekt alebo organizáciu; a
- relevantné dôkazy z predchádzajúcich validácií alebo overovania, podľa toho, čo je aplikovateľné.

A.8.4.11. Výstup z hodnotenia výroku o GHG musí potvrdiť, že:

- zhromaždené dôkazy sú dostatočné na validáciu alebo overenie výroku o GHG v súlade s rozsahom, kritériami, cieľmi, vecnou správnosťou a stupňom istoty, ako boli dohodnuté v kontrakte;
- proces validácie a overenia, tak ako boli vykonané, priniesli taký stupeň istoty, ako bolo dohodnuté;
- odoberanie vzoriek a jeho výsledky podporujú alebo nepodporujú záver, že vo výroku o GHG sú nepodstatné vecné nezrovnalosti;
- výrok o GHG nemá žiadne vecné nezrovnalosti zakladajúce sa na dôkazoch a zisteniach z procesu validácie alebo overovania a na dohodnutom rozsahu, cieľoch, kritériách, vecnej správnosti a stupni istoty. Pokiaľ dôkazy a zistenia nie sú dostatočné na sformulovanie záveru, potom alebo:
  - musí byť zmenený stupeň istoty alebo vecná správnosť úlohy;**ALEBO**
  - môže byť sformulovaný jeden z nasledujúcich typov názorov:
    - “nepriaznivý”;
    - “s výhradami”;
    - vzdanie sa názoru.

Poznámka 1 – Pre podporu pri vypracovávaní vyhlásení z validácie alebo overovania so znením „nepriaznivý“ a „s výhradami“ pozri ISO 14064-3, A.2.9.2 a A.2.9.3.

Poznámka 2 – vyhlásenia z validácie alebo overovania so znením „s výhradami“ alebo „nepriaznivý“ by nemali byť zamieňané s terminológiou, týkajúcou sa obmedzeného stupňa istoty alebo primeraného stupňa istoty; pozri ISO 14064-3, A.2.3.2.

A.8.4.12. Pre zdôvodnenie a opodstatnenie svojich odporúčaní musí validačný alebo overovací tím predložiť V/VB dôkazy a zistenia týkajúce sa výroku o GHG (navrhované V/VB vyhlásenie). Dôkazy a zistenia musia byť prepojené s odsúhlaseným plánom validácie alebo overovania a plánom odoberania vzoriek a musia byť pre V/VB dostatočné na to, aby vykonal efektívnu nezávislú previerku (odkaz na ISO 14065 článok 8.5).

A.8.4.13. Validáčny alebo overovací tím musí zabezpečiť, aby boli všetky vecné nezrovnalosti ohlásené klientovi, vrátane vysvetlenia ich potenciálneho vplyvu na vyhlásenie z validácie alebo overovania.

8.5. Preskúmanie a vydanie vyhlásenia o validácii alebo overovaní

ISO 14064-3 Článok 4.9 Vyhlásenie z validácie alebo overovania

A.8.5.1. Pri vypracovávaní záverov (odkaz na ISO 14065 Článok 8.5) musí nezávislý preverovateľ brať do úvahy dôkazy, vyplývajúce z nasledovného:

- Plán validácie alebo overovania, plán odoberania vzoriek a proces validácie alebo overovania a jeho konštatované závery a názory sú v súlade s dohodou, týkajúcou sa stupňa istoty, vecnej správnosti, kritérií, cieľov a rozsahu;
- Zistenia zo strategickej analýzy a hodnotenia rizík;

- Návrh validačného a overovacieho procesu a jeho konštatované závery a názory sú v súlade s požiadavkami v zmluve;
- Zmeny v pláne validácie alebo overovania alebo pláne odoberania vzoriek;
- Závery, ktoré boli urobené z údajov a informácií GHG;
- Odporúčania týkajúce sa výroku o GHG;

A.8.5.2. Nezávislý preverovateľ musí rozhodnúť, či je vyhlásenie z validácie alebo overovania v súlade so zisteniami z validácie alebo overovania a či sú konštatované závery a názory v zhode so zisteniami z validácie alebo overovania a že nebolo zanedbané nič podstatné.

A.8.5.3. Nezávislý preverovateľ musí rozhodnúť, či vyhlásenie z validácie alebo overovania spĺňa požiadavky na vyhlásenia z validácie alebo overovania, opísané v kritériách validácie alebo overovania (odkaz na A.1.1.). Tam, kde v kritériách validácie alebo overovania neboli stanovené žiadne požiadavky na vyhlásenie z validácie alebo overovania, vyhlásenie z validácie alebo overovania musí spĺňať požiadavky ISO 14064-3 Článok 4.9.

A.8.5.4. Akreditované vyhlásenie z validácie a/alebo overovania, týkajúce sa výroku o GHG, ktoré nezahŕňa kvantifikované údaje o emisiách GHG súvisiace s organizáciou alebo projektom GHG, môže byť vydané iba vtedy, keď:

- medzi V/VB a klientom je právna dohoda, že každá nová správa GHG, plán projektu GHG alebo výrok o GHG vydané klientom následne po úvodnom vyhlásení z validácie alebo overovania budú validované alebo overené;
- pre organizáciu je súčasťou rozsahu overovania (interná) správa z overovania GHG v súlade s ISO 14064-1, Článok 7.3;
- ISO 14064-1 or ISO 14064-2 je súčasťou kritérií validácie alebo overovania a požiadavky nie sú redukované; a
- vyhlásenie z validácie alebo overovania je jasné pokiaľ ide o to, čo bolo validované/overované a nepoužíva jazyk súvisiaci s certifikátmi systému riadenia alebo vyhláseniami o zhode.

A.8.5.5. Vyhlásenie z validácie a overovania musí:

- byť v súlade s ISO 14064-3, článok 4.9 s výnimkou prípadov, kedy je toto zrušené regulačnými požiadavkami;
- byť v súlade s výstupmi previerky V/VB;
- obsah dôkazov a zistení z validácie/overovania odráža vecné nezrovnalosti, ktoré pretrvávajú aj po ukončení validácie alebo overovania, a byť vydané zodpovednou stranou.

A.8.5.6. Stupeň istoty pre neregulované trhy sa môže v rámci validácie alebo overovania meniť a teda niektoré údaje a informácie sú zaistené na primeranom stupni istoty a niektoré údaje a informácie sú zaistené na obmedzenom stupni istoty. V tomto prípade vyhlásenie z validácie alebo overovania musí identifikovať použiteľný stupeň istoty pre každý záver a ako každý záver ovplyvňuje záverečný názor.

8.6. Záznamy

8.7. Skutočnosti zistené po validácii alebo overovaní**9. ODVOLANIA****10. SŤAŽNOSTI****11. OSOBITNÉ PRÍPADY VALIDÁCIE ALEBO OVEROVANIA****12. SYSTÉM MANAŽÉRSTVA**

A.12.1. Systém riadenia by mal byť dostatočne zdokumentovaný, aby sa zabezpečila dôsledná aplikácia týchto noriem a relevantných voliteľných požiadaviek.

Koniec záväzného dokumentu IAF pre aplikáciu ISO 14065:2013.

Literatúra

ISO 14064-1:2006, Skleníkové plyny. Časť 1: Pokyny na kvantifikáciu emisií a odstránení skleníkových plynov a podávanie správ na úrovni organizácie

ISO 14064-2:2006, Skleníkové plyny. Časť 2: Pokyny na kvantifikáciu a monitorovanie zníženia emisií alebo zvýšenie odstránení skleníkových plynov a podávanie správ na úrovni projektu

VCS 2007 – Dobrovoľná uhlíková norma – Špecifikácia pre kvantifikáciu, monitorovanie a ohlasovanie, ako aj validáciu a overovanie znižovania alebo odstraňovania skleníkových plynov na úrovni projektu. Vydané VCS Org 19 November 2007 a dostupné na www.v-c-s.org

ISO 17030: 2009 – Posudzovanie zhody. Všeobecné požiadavky na značky zhody tretej strany

Príloha A – Kritériá spôsobilosti súvisiace s validáciou a overovaním alebo projektmi alebo organizáciami – (informatívna príloha)**Všeobecné kritériá spôsobilosti**

Príloha A poskytuje návod na objasnenie troch rozličných typov spôsobilosti na základe ISO 14065, článok 6 a ISO 14066, článok 5.

Týka sa:

- Validácie projektu
- Overovania projektu
- Overovania organizácie

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
<p>Vo vzťahu k článku 6.3.2 Vedomosti validačného alebo overovacieho tímu – vedomosti a zručnosti o programe GHG</p>	<p>Vedomosti Validátor by mal mať použiteľné vedomosti o programe GHG, vrátane vedomostí o: a) požiadavkách na kvalifikáciu (Pozn.: požiadavky na kvalifikáciu zahŕňajú taktiež právne požiadavky); b) implementácii v rôznych jurisdikciách, ako je aplikovateľné; c) povolených hraniciach projektu a projektoch vrátane priemyselných sektorov a technologických oblastí; d) obmedzeniach súvisiacich s geografickou polohou; e) požiadavkách a návodoch pre validáciu; a f) rozsahu (pozri ISO 14064-3 A.2.3.7 pre určenie rozsahu) emisií GHG podliehajúcich ohlasovaniu.</p> <p>Zručnosti Validátor by mal mať použiteľné zručnosti z programu GHG, vrátane zručností v: a) chápaní požiadaviek programu GHG; b) chápaní procesu validácie a konkrétne otázok súvisiacich s projektmi, vrátane, ale neobmedzujúc sa na: • úniky; • pridania; • základné usporiadanie; a • monitorovanie a ohlasovanie. <i>Pozn.: Vybrané z ISO 14064-3</i> c) efektívnom komunikovaní v otázkach súvisiacich s validáciou v príslušných jazykoch by malo obvykle zahŕňať: • schopnosť vysvetliť validačný proces; • schopnosť pýtať sa tak, aby bol pochopený požadovaný výstup; • schopnosť vysvetliť zistenia</p>	<p>Vedomosti Overovateľ by mal mať použiteľné vedomosti o programe GHG, vrátane vedomostí o: a) požiadavkách na kvalifikáciu (Pozn.: požiadavky na kvalifikáciu zahŕňajú taktiež právne požiadavky); b) povolených procesoch, priemyselných sektoroch a technologických oblastiach; c) povolených GHG zdrojoch, záchytoch a znižovaní; d) geografických hraniciach; e) dôsledkoch zmien v požiadavkách programov GHG, ak sa použijú v rôznych ekonomikách; a f) požiadavkách a návodoch na overovanie projektu a program špecifického overovania.</p> <p>Zručnosti Overovateľ by mal mať použiteľné zručnosti z oblasti GHG, vrátane zručností v: a) chápaní požiadaviek programu GHG; b) chápaní procesu overovania a konkrétne otázok, súvisiacich s projektmi, vrátane, ale neobmedzujúc sa na: • úniky; • pridania; • základné usporiadanie; a • monitorovanie a ohlasovanie. c) chápaní procesu overovania a konkrétne otázok súvisiacich s projektmi, vrátane, ale neobmedzujúc sa na: • monitorovanie; a • ohlasovanie; d) efektívnom komunikovaní v otázkach, súvisiacich s overovaním v príslušných jazykoch, čo by malo obvykle zahŕňať:</p>	<p>Vedomosti Overovateľ by mal mať použiteľné vedomosti o programe GHG, vrátane vedomostí o: a) požiadavkách na kvalifikáciu (Pozn.: požiadavky na kvalifikáciu zahŕňajú taktiež právne požiadavky); b) povolených procesoch, priemyselných sektoroch a technologických oblastiach; c) povolených GHG zdrojoch, záchytoch a znižovaní; d) geografických hraniciach, rozsahu emisií GHG podliehajúcich ohlasovaniu; e) dôsledkoch zmien v požiadavkách programov, ak sa použijú v rôznych ekonomikách; a f) požiadavkách a návodoch na overovanie organizácie a program špecifického overovania.</p> <p>Zručnosti Overovateľ by mal mať použiteľné zručnosti z oblasti GHG, vrátane zručností v: a) chápaní požiadaviek programu GHG; b) chápaní procesu overovania a konkrétne otázok, súvisiacich s projektmi, vrátane, ale neobmedzujúc sa na: • úniky; • pridania; • základné usporiadanie; a • monitorovanie a ohlasovanie. c) chápaní procesu overovania a konkrétne otázok súvisiacich s objektmi, vrátane, ale neobmedzujúc sa na: • monitorovanie; a • ohlasovanie. d) efektívnom komunikovaní v otázkach, súvisiacich s overovaním v príslušných jazykoch, čo by malo obvykle zahŕňať:</p>

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
	z procesu validácie a ich následky; • schopnosť vysvetliť, čo jednotlivé zistenia znamenajú; • schopnosť napísať vyhlásenie z validácie na základe analýzy zistení z validačných aktivít, vrátane chápania použitia termínov a jazyka, primeraných vyhláseniu z validácie.	• schopnosť vysvetliť proces overovania; • schopnosť pýtať sa tak, aby bol pochopený požadovaný výstup; • schopnosť vysvetliť zistenia z overovania a ich dôsledky; • schopnosť vysvetliť, čo zistenia znamenajú; • schopnosť napísať vyhlásenie z overovania na základe analýzy zistení z overovacích aktivít, vrátane chápania použitia termínov a jazyka, primeraných vyhláseniu z overovania.	• schopnosť vysvetliť proces overovania; • schopnosť pýtať tak, aby bol pochopený požadovaný výstup; • schopnosť vysvetliť zistenia z overovania a ich dôsledky; • schopnosť vysvetliť, čo zistenia znamenajú; • schopnosť napísať vyhlásenie z overovania na základe analýzy zistení z overovacích aktivít, vrátane chápania použitia termínov a jazyka, primeraných vyhláseniu z overovania.
Článok 6.3.3 Technická odbornosť validačného alebo overovacieho tímu	Vedomosti Validátor by mal mať technické vedomosti v nasledovnom: a) GHG, potenciál globálneho otepľovania, údaje o aktivitách a emisných faktoroch; a b) na úrovni projektu aplikácia nasledovného: • relevantné GHG zdroje, záchyty a rezervoáre (SSR); • metodík kvantifikácie, vrátane kvantifikácie emisných faktorov; • monitorovacie techniky; a • kľúčové faktory, ktoré ovplyvňujú znižovanie emisií GHG.	Vedomosti Overovateľ by mal mať technické vedomosti overovania projektu, vrátane znalosti nasledovného: a) GHG, potenciál globálneho otepľovania, údaje o aktivitách a emisných faktoroch; b) relevantné GHG zdroje, záchyty a rezervoáre (SSR); c) metodík kvantifikácie (vrátane, ale neobmedzujúc sa na priame merania prostredníctvom vzoriek, výpočtov, používajúcich základné alebo vstupné údaje, použitie prevodných čísel, stechiometrických výpočtov, metód odhadovania a konzervatívnosť týchto prístupov); d) monitorovacie techniky (vrátane, ale neobmedzujúc sa na	Vedomosti Overovateľ by mal mať vedomosti overovania na technicko-organizačnej úrovni, vrátane znalosti: a) GHG, potenciál globálneho otepľovania, údaje o aktivitách a emisných faktoroch; a b) na organizačnej úrovni aplikácia nasledovného: • relevantné GHG zdroje, záchyty a rezervoáre (SSR); • vecná správnosť; • metodík kvantifikácie (vrátane, ale neobmedzujúc sa na priame merania prostredníctvom vzoriek, výpočtov, používajúcich základné alebo vstupné údaje, použitie prevodných čísel, stechiometrických výpočtov,

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
	<p>Zručnosti Validátor by mal mať technické zručnosti, vrátane zručnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) identifikovať zdroje únikov, súvisiace so špecifickým typom projektu; b) identifikovať základné línie projektu a SSR GHG, súvisiace so základnými líniami špecifického typu projektu; c) identifikovať SSR GHG projektu pre špecifický typ projektu; d) zhodnotiť úplnosť výroku o GHG; e) zhodnotiť konzervatívnosť výroku o GHG; f) zhodnotiť, či výrok o GHG spĺňa požiadavky programu GHG; g) určiť, čo je vo výroku o GHG dôležité a čo je potrebné kontrolovať vo výroku o GHG (riziko odoberania vzoriek); h) identifikovať situácie, ktoré môžu ovplyvniť vecnú správnosť výroku o GHG, vrátane typických a netypických prevádzkových podmienok; i) rozumieť zmluvám alebo iným dohodám (vrátane finančných) medzi stranami pridruženými vo validácii, pre riadenie potenciálnych konfliktov s vymedzením projektu alebo inými otázkami, ktoré by mohli mať za následok 	<p>správnú inštaláciu a použitie zariadení, kalibračné procedúry a dôsledky pre kvalitu údajov, kontrolu monitorovacích zariadení, presnosť, neistotu, interpretáciu softvéru na výroky o GHG); a</p> <ul style="list-style-type: none"> e) kľúčové faktory, ktoré ovplyvňujú znižovanie emisií GHG. <p>Zručnosti Overovateľ by mal mať technické zručnosti na úrovni projektu, vrátane zručnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) identifikovať zdroje únikov súvisiace s konkrétnym projektom; b) identifikovať základné línie projektu a SSR GHG súvisiace so základnou líniou konkrétneho projektu; c) identifikovať SSR GHG projektu pre konkrétny projekt; d) zhodnotiť úplnosť výroku o GHG; e) zhodnotiť konzervatívnosť výroku o GHG; f) zhodnotiť, či výrok o GHG spĺňa požiadavky programu GHG; g) určiť, čo je vo výroku o GHG dôležité a čo je potrebné kontrolovať vo výroku o GHG (riziko odberu vzoriek); h) identifikovať situácie, ktoré môžu ovplyvniť vecnú správnosť výroku o GHG, vrátane typických a netypických prevádzkových podmienok; i) rozumieť zmluvám alebo iným dohodám (vrátane finančných) medzi stranami, pre riadenie potenciálnych konfliktov s vymedzením projektu alebo inými otázkami, ktoré by mohli mať za následok dvojité počítanie/nároky, súvisiace s vlastníctvom; a j) pre ISO 14064-2 dodatočne 	<p>metód odhadovania a konzervatívnosť týchto prístupov); a</p> <ul style="list-style-type: none"> • monitorovacie techniky (vrátane, ale neobmedzujúc sa na inštaláciu a použitie zariadení, kalibračné procedúry a dôsledky pre kvalitu údajov, kontrolu monitorovacích zariadení, presnosť, neistotu, interpretáciu softvéru na výroky o GHG). <p>Zručnosti Overovateľ by mal mať technické overovacie zručnosti na organizačnej úrovni, vrátane zručnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) identifikovať SSR GHG z procesných diagramov, územného plánu, alebo iných zdrojov údajov; b) identifikovať SSR GHG z organizačných údajov; c) zhodnotiť úplnosť výroku o GHG; d) zhodnotiť konzervatívnosť výroku o GHG; e) zhodnotiť, či výrok o GHG spĺňa požiadavky programu GHG; f) určiť, čo je v uplatňovaní GHG dôležité a čo je potrebné kontrolovať vo výroku o GHG (riziko odoberania vzoriek); a g) rozumieť zmluvám alebo iným dohodám (vrátane finančných) medzi stranami, pre riadenie potenciálnych konfliktov s vymedzením projektu alebo inými otázkami, ktoré by mohli mať za následok dvojité počítanie/nároky, súvisiace s vlastníctvom.

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
	<p>dvojité počítanie/nároky, súvisiace s vlastníctvom; a</p> <p>j) pre ISO 14064-2 dodatočne zhodnotiť kritériá, používané Navrhovateľom projektu (ako je požadované v ISO 14064-2):</p> <ul style="list-style-type: none"> • vybrať, odôvodniť a vyčísliť základný scenár, vrátane základných predpokladov; • určiť konzervatívnosť základného scenára; • definovať základný scenár a vymedzenie projektu GHG; • preukázať ekvivalenciu medzi typom a úrovňou aktivít, tovarov alebo služieb základného scenára a projektu GHG; • preukázať, že aktivity GHG projektu sú doplnené k aktivitám základného scenára; • preukázať zhodu, pokiaľ je to vhodné, s požiadavkami programu GHG, ako úniky a stálosť; <p>a</p> <ul style="list-style-type: none"> • kriticky zhodnotiť základné scenáre projektu a metodológiu monitorovania, berúc do úvahy otázky zainteresovaných účastníkov. <p>k) Pre aplikovateľné programy GHG u projektu zhodnotiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • základný scenár, vrátane základných predpokladov; • konzervatívnosť základného scenára; • základný scenár a vymedzenie hraníc projektu GHG; • zhodu medzi typom a úrovňou aktivít, tovarov alebo služieb základného scenára a projektu GHG; • doplnenie aktivít projektu	<p>zhodnotiť kritériá, používané Navrhovateľom projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • preukázať, že aktivity projektu GHG sú doplnené k aktivitám základného scenára; a • preukázať zhodu, pokiaľ je to vhodné, s požiadavkami programu GHG, ako úniky a stálosť. <p>k) pre aplikovateľné programy GHG u projektu zhodnotiť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktivity, ktoré sú doplnené k aktivitám základného scenára; <p>a</p> <ul style="list-style-type: none"> • úniky a stálosť.	

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
	GHG k aktivitám základného scenára; <ul style="list-style-type: none"> • úniky a stálosť; a • základné scenáre projektu a metodík monitorovania berúc do úvahy záujmy zainteresovaných strán. 		
Článok 6.3.4 – Odbornosť validačného alebo overovacieho tímu v súvislosti s auditom údajov a informácií	<p><i>Poznámka: pri validácii je potrebné pred hodnotením údajov posúdiť informácie, predpoklady a vyhlásenia z hľadiska relevantnosti, kompletnosti, konzistentnosti, presnosti, transparentnosti a konzervatívnosti.</i></p> <p>Vedomosti Validátor by mal mať vedomosti o auditovaní údajov a informácií, vrátane vedomostí z:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) metodík auditovania údajov a informácií; b) metodík hodnotenia rizík; c) informačných systémov GHG; a d) systémov internej kontroly. <p>Zručnosti Validátor by mal mať zručnosti z auditovania údajov a informácií, vrátane zručnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) určiť, čo je dôležité (údaje a informácie) a malo by byť preskúšané (strategická analýza); b) identifikovať a určiť, ako preveriť významné otázky (hodnotenie rizík); c) vypracovať plán odoberania vzoriek údajov a informácií na základe strategickej analýzy a hodnotenia rizík; d) navrhnuť plán odoberania vzoriek údajov a informácií na základe zistení z validačných aktivít; e) vykonať plán odoberania vzoriek údajov a informácií vrátane: 	<p><i>Poznámka: pri overovaní sú stredom pozornosti údaje; avšak údaje a informácie je potrebné posúdiť z hľadiska relevantnosti, kompletnosti, konzistentnosti, presnosti, transparentnosti a konzervatívnosti.</i></p> <p>Vedomosti Overovateľ by mal mať vedomosti z auditovania údajov a informácií, vrátane vedomostí z:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) metodík auditovania údajov a informácií; b) metodík hodnotenia rizík, tak, ako sú aplikovateľné na overovanie odberu vzoriek údajov a informácií; c) techník odoberania vzoriek údajov a informácií; a d) informačných systémov GHG. <p>Zručnosti Overovateľ by mal mať zručnosti v auditovaní údajov a informácií, vrátane zručnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) identifikovať počiatočnú efektívnosť systému kontroly ako vstupu do stratégie a hodnotenia rizík; b) určiť, aké údaje a informácie sú dôležité a mali by byť preverené (strategická analýza); c) identifikovať a určiť, ako preveriť významné otázky (hodnotenie rizík); d) vypracovať plán odoberania vzoriek údajov a informácií na základe stratégie a hodnotenia rizík; e) upraviť plán odoberania vzoriek údajov a informácií na 	<p><i>Poznámka: pri overovaní sú stredom pozornosti údaje; avšak údaje a informácie je potrebné posúdiť z hľadiska relevantnosti, kompletnosti, konzistentnosti, presnosti, transparentnosti a konzervatívnosti.</i></p> <p>Vedomosti Overovateľ by mal mať vedomosti z auditovania údajov a informácií, vrátane vedomostí z:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) metodík auditovania údajov a informácií; b) metodík hodnotenia rizík tak, ako sú aplikovateľné na overovanie odberu vzoriek údajov a informácií; c) techník odoberania vzoriek údajov a informácií; a d) informačných systémov GHG. <p>Zručnosti Overovateľ by mal mať zručnosti v auditovaní údajov a informácií, vrátane zručnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) identifikovať počiatočnú efektívnosť systému kontroly ako vstupu do stratégie a hodnotenia rizík; b) určiť, aké údaje a informácie sú dôležité a mali by byť preverené (strategická analýza); c) identifikovať a určiť, ako preveriť významné otázky (hodnotenie rizík); d) vypracovať plán odoberania vzoriek údajov a informácií na základe stratégie a hodnotenia rizík; e) upraviť plán odoberania vzoriek údajov a informácií na

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
	<ul style="list-style-type: none"> • použitia auditových procesov na identifikovanie informácií, vyhlásení a faktov, ktoré protirečia výroku o GHG; • vyžiadania predpokladov a vyhlásení pre výrok o GHG. f) určiť nápravné opatrenie a jeho dopad na hodnotenie údajov a informácií; g) vykonať a ak je to vhodné zmeniť stratégiu a hodnotenie rizík a vypracovať primeraný plán odoberania vzoriek údajov a informácií na základe stupňa istoty, vecnej správnosti a kritérií validácie, cieľa a rozsahu, berúc do úvahy požiadavky programu GHG; h) rozhodnúť o ohlasovaných údajoch a informáciách na základe zistení z hodnotenia údajov a informácií; i) zozbierať primerané dôkazy a informácie, podporujúce rozhodnutia; a j) zhodnotiť dopad rôznych tokov údajov na vecnú správnosť výroku o GHG. 	<p>základe zistení z overovacích aktivít ;</p> <p>f) vykonať plán odoberania vzoriek údajov a informácií, vrátane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • riadenia zberu/záznamov komplexných údajov rozhraní • manipulácie s údajmi procesov a ich problémami; • identifikácie problémov a chýb aktuálneho systému údajov a uskutočnenie primeraných opatrení (napr. zväčšenie plánu odberu vzoriek údajov a informácií a hlásenie prípadných nezhôd a vecných nezrovnalostí); • využitia auditových procesov na identifikáciu informácií, vyhlásení a faktov, ktoré protirečia výroku o GHG; a • zložitých predpokladov a vyhlásení vo výroku o GHG. <p>g) určiť nápravné opatrenia a ich dopad na hodnotenie údajov a informácií;</p> <p>h) vykonať a primerane zmeniť stratégiu a hodnotenie rizík a vypracovať primeraný plán odoberania vzoriek údajov a informácií na základe stupňa istoty, vecnej správnosti a kritérií overovania, cieľa a rozsahu, berúc do úvahy požiadavky programu GHG;</p> <p>i) robiť rozhodnutia o ohlasovaných údajoch a informáciách na základe zistení z hodnotenia údajov a informácií;</p> <p>j) zozbierať primerané dôkazy a informácie, podporujúce rozhodnutia; a</p> <p>k) zhodnotiť systém informácií GHG za účelom určenia, či navrhovateľ projektu alebo organizácia efektívne identifikoval, zozbieral, analyzoval a ohlásil údaje potrebné na zavedenie dôveryhodného výroku o GHG a systematicky uskutočňoval nápravné opatrenia na riešenie všetkých nezhôd súvisiacich</p>	<p>základe zistení z overovacích aktivít;</p> <p>f) vykonať plán odoberania vzoriek údajov a informácií, vrátane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • riadenia zberu/záznamov komplexných údajov rozhraní; • manipulácie s údajmi procesov a ich problémami; • identifikácie problémov a chýb aktuálneho systému údajov a uskutočnenia primeraných opatrení (napr. zväčšenie plánu odberu vzoriek údajov a informácií a hlásenie prípadných nezhôd a vecných nezrovnalostí); • využitia auditových procesov na identifikáciu informácií, vyhlásení a faktov, ktoré protirečia výroku GHG; a • zložitých predpokladov a vyhlásení vo výroku o GHG. <p>g) určiť nápravné opatrenia a ich dopad na hodnotenie údajov a informácií;</p> <p>h) vykonať a primerane zmeniť stratégiu a hodnotenie rizík a vypracovať primeraný plán odoberania vzoriek údajov a informácií na základe stupňa istoty, vecnej správnosti a kritérií overovania, cieľa a rozsahu, berúc do úvahy požiadavky programu GHG;</p> <p>i) robiť rozhodnutia o ohlasovaných údajoch a informáciách na základe zistení z hodnotenia údajov a informácií;</p> <p>j) zozbierať primerané dôkazy a informácie, podporujúce rozhodnutia; a</p> <p>k) zhodnotiť systém informácií GHG za účelom určenia, či navrhovateľ projektu alebo organizácia efektívne identifikoval, zozbieral, analyzoval a ohlásil údaje potrebné na zavedenie dôveryhodného výroku o GHG a systematicky uskutočňoval</p>

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
		s požiadavkami relevantného programu alebo noriem GHG.	nápravné opatrenia na riešenie všetkých nezhôd súvisiacich s požiadavkami relevantného programu alebo noriem GHG.
Článok 6.3.5 Špecifické spôsobilosti validačného tímu projektu GHG	Vedomosti Validátor by mal mať špecifické validačné vedomosti pre projekt, vrátane vedomostí o: a) koncepciách na úrovni projektu, ako • konzervatívnosť; • ekvivalentnosť; • doplnkovosť; • úniky; a • stálosť. b) spoločných procesoch, postupoch alebo metodikách pre: • výber základných línií; • stanovenie vymedzenia projektu GHG; a • hodnotenie doplnkovosti. Zručnosti Validátor by mal mať špecifické validačné zručnosti pre projekt, vrátane zručnosti na: a) hodnotenia efektívnej aplikácie procesov, postupov alebo metodík pre výber základnej línie; b) preverenie výberu základnej línie a identifikácie omylov alebo opomenutí; c) zhodnotenie konzervatívnosti základnej línie; d) previerky vybraného vymedzenia projektu; e) hodnotenie projektu v porovnaní so základným scenárom; f) aplikovanie znalosti priemyslu pri hodnotení projektu a základných scenárov; a g) hodnotenie požiadaviek na doplnkovosť.		
Článok 6.3.6 Špecifické spôsobilosti		Vedomosti Overovateľ by mal mať vedomosti o overovaní	

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
<p>overovacieho tímu projektu GHG</p>		<p>projektu, vrátane vedomosti o:</p> <p>a) aplikácii nasledovných koncepcií na úrovni projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konzervatívnosť; • ekvivalentnosť; • doplnkovosť; • úniky; a • stálosť. <p>b) spoločných procesoch, postupoch alebo metodikách pre porovnávanie plánov projektov so skutočnými výsledkami.</p> <p>Zručnosti Overovateľ musí mať zručnosti overovania projektov, vrátane zručnosti na:</p> <p>a) vykonanie porovnania plánovaných a skutočných výsledkov;</p> <p>b) identifikovanie nezrovnalostí medzi plánom projektu a skutočnou implementáciou projektu (vrátane základnej línie, vymedzenia projektu, doplnkovosti a plánov monitorovania);</p> <p>c) prijatie primeraných opatrení založených na vyššie uvedenom; a</p> <p>d) použitie kritického myslenia pri validácii plánu projektu GHG.</p>	
<p>Článok 6.3.7 Špecifické spôsobilosti vedúceho validačného alebo overovacieho tímu</p>	<p>Vedomosti Vedúci tímu by mal mať dostatočné vedomosti z validovania, vrátane:</p> <p>a) rozsahu, kritérií, cieľa, vecnej správnosti a stupňa istoty práce;</p> <p>b) spôsobilosti členov tímu; a</p> <p>c) rizík spojených s validáciou - ak je aplikovateľné na danú zákazku.</p> <p>Zručnosti Vedúci tímu musí mať dostatočné validačné zručnosti, vrátane:</p> <p>a) menovania členov tímu na základe ich spôsobilostí a rozsahu, kritérií, cieľa, vecnej správnosti a stupňa istoty práce;</p>	<p>Vedomosti Vedúci tímu by mal mať dostatočné vedomosti z overovania, vrátane</p> <p>a) rozsahu, kritérií, cieľa, vecnej správnosti a stupňa istoty práce;</p> <p>b) spôsobilosti členov tímu; a</p> <p>c) rizík spojených s overovaním - ak je aplikovateľné na danú zákazku</p> <p>Zručnosti Vedúci tímu by mal mať dostatočné zručnosti v overovaní, vrátane:</p> <p>a) menovania členov tímu na základe ich spôsobilostí a rozsahu, kritérií, cieľov, vecnej správnosti a stupňa istoty práce;</p>	<p>Vedomosti Vedúci tímu by mal mať dostatočné vedomosti z overovania, vrátane:</p> <p>a) rozsahu, kritérií, cieľa, vecnej správnosti a stupňa istoty práce;</p> <p>b) spôsobilosti členov tímu; a</p> <p>c) rizík spojených s overovaním - ak je aplikovateľné na danú zákazku.</p> <p>Zručnosti Vedúci tímu by mal mať dostatočné zručnosti v overovaní, vrátane:</p> <p>a) menovania členov tímu na základe ich spôsobilostí a rozsahu, kritérií, cieľov, vecnej správnosti a stupňa istoty práce;</p>

ISO 14065 Názov článku týkajúci sa spôsobilosti	Kritériá kvalifikácie		
	Validácia projektu	Overovanie projektu	Overovanie organizácie
	b) hodnotenia spôsobilosti validátora v priebehu vykonávania validačných aktivít a doplnenia tímu požadovanými spôsobilosťami; c) chápania príslušnej terminológie GHG a jazyka; d) vyhodnotenia rizika súvisiaceho s chýbajúcimi informáciami; e) používania kritického myslenia a chápania rizika, súvisiaceho s hodnotením; f) pochopenia zabezpečenia cieľov a ich dopad na určenie členov tímu a prísnosť, potrebnú pre ich zabezpečenie; g) spochybnenia zistení členov tímu; a h) riadenia vypracovania vyhlásenia.	b) hodnotenia spôsobilosti overovateľa v priebehu overovacích aktivít a doplnenia tímu požadovanými spôsobilosťami; c) chápania príslušnej terminológie GHG a jazyka; d) vyhodnotenia rizika súvisiaceho s chýbajúcimi informáciami; e) používania kritického myslenia a chápania rizika, súvisiaceho s hodnotením; f) pochopenia zabezpečenia cieľov a ich dopad na menovanie členov tímu a prísnosť, potrebnú pre ich zabezpečenie; g) spochybnenia zistení členov tímu; a h) riadenia vypracovania vyhlásenia.	b) hodnotenia spôsobilosti overovateľa v priebehu overovacích aktivít a doplnenia tímu požadovanými spôsobilosťami; c) chápania príslušnej terminológie GHG a jazyka; d) vyhodnotenia rizika súvisiaceho s chýbajúcimi informáciami e) používania kritického myslenia a chápania rizika, súvisiaceho s hodnotením; f) pochopenia zabezpečenia cieľov a ich dopad na menovanie členov tímu a prísnosť potrebnú pre ich zabezpečenie; g) spochybnenia zistení členov tímu; a h) riadenia vypracovania vyhlásenia.

Príloha B – Koncepcia plánovania v prípade, keď sa výrok o GHG týka skupinového projektu alebo keď sa výrok o GHG týka viacerých zariadení v rámci inventarizácie GHG organizácie (Informatívna príloha)

***Poznámka 1** – Odoberanie vzoriek súvisiace so skupinovými projektmi alebo s inventarizáciou GHG organizácie nie je to isté, ako vzorkovanie viacerých miest v systéme manažérstva a teda odoberanie vzoriek nie je určované prístupom typu „druhá odmocnina“.*

***Poznámka 2** – Toto je kritická časť v plánovaní validácie alebo overovania a ako pribúdajú skúsenosti, môže byť napísaný ďalší záväzný dokument(y) alebo pokyn(y).*

***Poznámka 3** – Odoberanie vzoriek medzi niekoľkými plánmi GHG projektu alebo výroky o GHG, alebo ich kombinácia nie sú povolené, pokiaľ toto nie je zadefinované ako skupinový projekt alebo jednotlivý výrok o GHG.*

***Poznámka 4** – Rozhodnutie o tom, z koľkých projektov je potrebné odobrať vzorky ak sú súčasťou výroku o GHG týkajúceho sa skupinového projektu alebo koľko zariadení navštíviť ak sú súčasťou výroku o GHG organizácie, je určované v štádiu plánovania validácie a overovania (odkaz na ISO 14065 článok 8.3.3) po ukončení strategickkej analýzy a hodnotenia rizík a odsúhlasení rozsahu, kritérií, cieľa, stupňa istoty a vecnej správnosti.*

***Poznámka 5** – Odoberanie vzoriek môže byť zvažované len ak je povolené v programe GHG.*

Validácia alebo overovanie výroku o GHG, ktorý zahŕňa skupinový projekt.

Pri určovaní toho, z ktorých projektov odoberať vzorky (v hore uvedenom prípade) sa berie do úvahy:

- odsúhlasený stupeň istoty, vecná správnosť, kritériá, ciele a rozsah;
- komplexnosť výroku o GHG a plánu projektu GHG;
- komplexnosť projektov v rámci skupiny a ich zmeny a procesy ich monitorovania/merania;
- výstup z úvodného hodnotenia informačného systému a kontrol GHG;
- organizačné prostredie vrátane štruktúry organizácie, ktorá vypracováva a riadi výrok o GHG;
- základný scenár pre validáciu a overovanie projektu, vrátane výberu a kvantifikácie GHG zdrojov, záchytov a rezervoárov, aplikovateľných do základného scenára (toto zahŕňa koncepciu metodík);
- zmeny v základnom scenári medzi projektmi v zväzku;
- identifikované GHG zdroje, záchyty a rezervoáre a ich monitorovanie;
- organizačné prepojenie a interakcie medzi zainteresovanými účastníkmi, zodpovednými stranami, klientom a plánovanými používateľmi; (pre definície odkaz na ISO 14064-3); a
- požiadavky programu GHG.

Pri overovaní projektu sa okrem hore uvedených hľadísk pri určovaní toho, z ktorého projektu odobrať vzorky sa berú do úvahy zmeny informačného systému skupinových projektov GHG a kontroly na úrovni individuálneho projektu.

Overenie výroku o GHG, ktorý zahŕňa viaceré zariadenia v inventarizácii GHG organizácie

Pri určovaní toho, z ktorých zariadení odoberať vzorky (v hore uvedenom prípade) sa berie do

úvahy:

- odsúhlasený stupeň istoty, vecná správnosť, kritériá, ciele a rozsah;
- komplexnosť výroku o GHG a inventarizácie GHG;
- komplexnosť zariadení v rámci inventarizácie GHG a zmeny v informačnom systéme zariadení GHG a kontrola na úrovni zariadenia a s tým súvisiace procesy merania/monitoringu;
- výstup z úvodného hodnotenia celkovej inventarizácie GHG, informačného systému GHG a kontrol a jej prepojenie a prehľad informačného systému a kontrol GHG na úrovni zariadenia;
- organizačné prostredie vrátane štruktúry organizácie, ktorá vypracováva a riadi výroku o GHG;
- proces, ktorý vyberá a kvantifikuje GHG zdroje, záchyty a rezervoáre, aplikovateľné na inventarizáciu GHG;
- zmeny v procese, ktorý vyberá a kvantifikuje GHG zdroje, záchyty a rezervoáre , aplikovateľné na rôzne zariadenia v rámci inventarizácie GHG;
- aktuálne identifikované GHG zdroje, zásobníky a rezervoáre a ich monitorovanie;
- organizačné spojenia a interakcie medzi zainteresovanými účastníkmi, zodpovednými stranami, klientom a plánovanými používateľmi; (pre definíciu odkaz na ISO 14064-3); a požiadavky programu GHG.

Príloha C – Pomôcka súvisiaca s validáciou alebo overovaním výroku o GHG s odkazom na ISO 14064-3 (Informatívna príloha)

***Poznámka 1** – Táto príloha je informatívna a neobsahuje „požiadavky typu musí“ Informatívny text v tejto prílohe nie je „požiadavka typu musí“. Avšak, na mnohých miestach je text spojený s požiadavkami, uvádzanými v ISO 14064-3. ISO 14064-3 je normatívnym odkazom k tomuto IAF Záväznému dokumentu. Vysvetlivky v tejto prílohe sa nepoužívajú na stanovenie nezhôd. Pokiaľ je zistená nezhoda, táto by mala vzťahovať na požiadavku v ISO 14064-3.*

***Poznámka 2** – Prevzatá z Úvodu, časť 0.2. Aby sa pomohlo chápaniu a uľahčilo čítanie medzi dvoma normatívnymi štandardami, článok 8, ako aj príloha C tohto záväzného dokumentu spájajú príslušné názvy článkov z ISO 14065 s príslušnými názvami článkov z ISO 14064-3. Názvy článkov z ISO 14064-3 sú v texte vyznačené podčiarknutím a predchádza im odkaz na ISO 14064-3. Proces validácie a overovania je odlišný od auditovania systémov manažérstva, tak ako je odlišné zameranie u validácie a overovania. Príloha C bola preto vytvorená za účelom poskytnutia informatívneho návodu súvisiaceho s týmto procesom. V prílohe C boli použité názvy článkov z ISO 14064-3, aby sa umožnilo chápanie toho, ako je aplikačný pokyn prepojený s normatívnymi odkazmi. Opätovne, názvy článkov sú uvedené, ale tam, kde to nebolo považované za potrebné, nie je uvedený aplikačný pokyn.*

***Poznámka 3** – Text v tomto dokumente by nemal byť chápaný ako interpretácia ISO 14065 alebo ISO 14064-3.*

Sekcia 1 – Pomôcka súvisiaca s validáciou výroku o GHG s plánom projektu GHG.

ISO 14064-3, článok 4.4.1, Všeobecne

Strategické analýzy projektu zahŕňajú ako vstupy:

- odsúhlasený stupeň istoty, vecnú správnosť, kritériá, ciele a rozsah;
- výrok o GHG s plánom projektu GHG;
- komplexnosť projektu a jeho procesy merania/monitorovania, vrátane toho, či ide o skupinový projekt;
- identifikované GHG zdroje, záchyty a rezervoáre, základný scenár, výber a kvantifikáciu GHG zdrojov, záchytov a rezervoárov aplikovateľných na základný scenár, monitorovanie projektu GHG;
- proces/systém, ktorý dodáva informácie a údaje v pláne projektu GHG a vo výroku o GHG;
- organizačné prepojenie a interakcie medzi zainteresovanými účastníkmi, zodpovednými stranami (v niektorých programoch GHG navrhovateľ projektu), klientom a plánovaným používateľom; (pre definície odkaz na ISO 14064-3);
- organizačné prostredie vrátane štruktúry organizácie, ktorá vypracováva a riadi projekt GHG;
- zdôvodnenie zo strany klienta pre „výber alebo spracovanie kritérií a postupov“ odkaz na A.8.3.3.7 a A.8.3.3.8.

***Poznámka** – Ďalšie pokyny sú uvedené v ISO 14064-3 Príloha A odseky A.2.4.2 – A.2.4.4.*

Vstupy do hodnotenia rizík zahŕňajú:

- výstupy zo strategických analýz;
- chápanie toho, ako validovať otázky súvisiace s „výberom alebo spracovaním kritérií a postupov“ odkaz na A.8.3.3.7 a A.8.3.3.8;
- výstup z hodnotenia informačného systému a kontrol projektu GHG;
- spoľahlivosť externých informácií a údajov, používaných na odôvodnenie identifikovaných GHG zdrojov, záchytov a rezervoárov, základného scenára, výberu a kvantifikácie GHG zdrojov, záchytov a rezervoárov aplikovateľných na základný scenár, monitorovanie projektu GHG.

Poznámka – Príklady rizík pri validácii zahŕňajú, ale neobmedzujú sa na:

- *Inherentné riziká vznikajúce z toho že:*
  - proces určený na výber alebo spracovanie kritérií a postupov týkajúcich sa článkov 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8 a 5.10 z ISO 14064-2 je chybný;
  - GHG zdroje, záchyty a rezervoáre neboli kompletne identifikované; a/alebo
  - informácie alebo údaje vo výroku o GHG a pláne projektu GHG obsahujú vecné nezrovnalosti.
- *kontrolné riziká, vyplývajúce z toho že:*
  - proces projektu pre výber alebo spracovanie kritérií a postupov nebol správne implementovaný;
  - proces projektu pre identifikáciu GHG zdrojov, záchytov a rezervoárov nebol správne implementovaný; a/alebo
  - proces projektu pre vypracovanie plánu projektu GHG a výroku o GHG nekontroluje riziko primeraným spôsobom.
- *detekčné riziká vyplývajúce z toho, že:*
  - validátorovi sa nepodarilo určiť, že zdôvodnenie projektu pre výber alebo spracovanie kritérií a postupov nie je kompletne a nespĺňa aplikovateľné princípy kritérií validácie (odkaz na A.1.1); a/alebo
  - validačnému tímu sa nepodarilo určiť omyly, opomenutia, a skreslené údaje vo výroku o GHG a pláne projektu GHG.

ISO 14064-3, článok 4.4.2, Plán validácie

Okrem požiadaviek v ISO 14064-3, článok 4.4.2, vstup do plánu validácie zahŕňa výstupy zo strategických analýz, hodnotenia rizík a plánu odberu vzoriek. To zahŕňa vzorkovanie informácií alebo údajov použitých na validovanie výroku o GHG a plánu projektu GHG.

Pri určovaní plánu validácie sa berie do úvahy vzájomná závislosť a dôsledky nasledovného:

- Stupeň istoty – primeraná istota si bude vyžadovať hlbšiu validáciu, vrátane zberu dôkazov a podporných informácií na podrobnej, záver podporujúcej úrovni. Obmedzená istota môže byť viac procesom celkového pohľadu a v porovnaní s primeranou istotou si nevyžaduje podrobnosť a hĺbku validačného procesu.

Poznámka - ISO 14064-3 príloha A.2.3.2 poskytuje ďalšie vysvetlenie úrovne istoty a jej dôsledkov na validáciu.

- Cieľ validácie – toto zahŕňa ako minimum validáciu pravdepodobnosti, že implementácia plánovaného projektu GHG bude mať za výsledok zníženie alebo odstránenie emisií GHG, ako je uvedené alebo požadované zodpovednou stranou.

Poznámka - ISO 14064-3 príloha A.2.3.3 poskytuje ďalšie vysvetlenie cieľov validácie.

- Kritériá validácie – tieto ovplyvňujú plánovanie validácie pokiaľ ide o to, na čo sa zamerať, ako aj podrobnosť a hĺbku validačných aktivít. Kritériá validácie sú spojené s budúcimi prognózami emisií GHG a implementáciou projektu.

Poznámka – ISO 14064-3 príloha A.2.3.6 poskytuje ďalšie vysvetlenia kritérií validácie.

- Rozsah validácie – toto zahŕňa ako minimum aplikovateľný projekt GHG, vrátane primeranosti jeho vymedzenia. Komplexnosť projektu zahŕňa, či ide o skupinový projekt, jeho umiestnenie, vymedzenie, atď.

Poznámka - ISO 14064-3, príloha A.2.3.7, poskytuje ďalšie vysvetlenie rozsahu validácie.

- Vecná správnosť – očakávania plánovaných používateľov alebo požiadavky na validačné kritériá ovplyvňujú vecnú správnosť. Čím vyššie sú očakávania alebo požiadavky na to, aby bol výrok o GHG bez podstatných omylov, opomenutí alebo skreslených údajov, tým sa vyžaduje podrobnejšie a hlbšie validačné vzorkovanie (informácií aj údajov).

Poznámka 1 – Stupeň istoty vo všeobecnosti ukladá rozsah vzorky/skúšania a vecnej správnosti veľkosti/podrobnosti vzorkovania (údajov a informácií.)

Poznámka 2 - ISO 14064-3, príloha A.2.3.8 poskytuje ďalšie vysvetlenie vecnej správnosti. Konkrétne – Cieľom každej validácie výroku o GHG je umožniť validačnému orgánu vyjadriť názor na to, či je výrok o GHG vo všetkých podstatných ohľadoch dôkladne stanovený v súlade so zámerom odsúhlasených kritérií validácie, odkaz na A.1.1. Hodnotenie vecnej správnosti je otázkou profesionálneho posúdenia. Koncept vecnej správnosti pripúšťa, že niektoré záležitosti, či jednotlivito alebo spolu, sú dôležité, pokiaľ má byť výrok o GHG zodpovednou stranou prezentovaný dôsledne v súlade s odsúhlasenými kritériami validácie. Stanovenie vecnej správnosti zahŕňa ako kvalitatívne, tak aj kvantitatívne dôvody. Ako výsledok interakcií týchto dôvodov môžu mať relatívne malé nezrovnalosti závažný dopad na výrok o GHG.

- Validáčne aktivity a časové plány – použiteľné zdroje klienta, logistika a dostatočný čas pre efektívnu komunikáciu v rámci tímu, vrátane odovzdania informácií/dôkazov z validácie, ktoré ďalším členom tímu umožnia sledovať otázky, ktoré ovplyvnia plán validácie.

ISO 14064-3, článok 4.4.3, Plán odberu vzoriek

ISO 14064-3, článok 4.5, Hodnotenie informačného systému GHG a jeho kontrol

Úvodné preskúmanie informačných systémov GHG a kontrol zabezpečuje vstup do hodnotenia rizík a teda aj do plánu validácie a plánu odberu vzoriek.

Poznámka - ISO 14064-3 príloha A, A.2.5.1.1, A.2.5.1.2, A.2.5.1.3 a A.2.5.2 poskytuje príklady informačného systému GHG a kontrol.

Podrobné hodnotenie informačného systému GHG a kontrol potvrdzuje alebo zamieta úvodné preskúmanie informačného systému a kontrol GHG potvrdením, že systém a kontroly sú zavedené a že riziká sú primerane riadené. V prípadoch kedy úvodné preskúmanie informačného systému GHG a kontrol nie je podložené podrobným hodnotením, je podľa potreby preverené a doplnené hodnotenie rizík. Toto zahŕňa preskúmanie a doplnenie plánu

validácie a plánu odberu vzoriek tak, ako je to vhodné.

Pokiaľ validačné kritériá ukladajú požiadavky na projekt GHG súvisiace s informačným systémom a kontrolami GHG a tieto sú súčasťou existujúceho akreditovaného systému manažérstva certifikácie, validácia a orgán zabezpečia, aby tieto spĺňali požiadavky týkajúce sa informačného systému GHG a jeho kontrol.

ISO 14064-3, článok 4.6, Hodnotenie údajov a informácií GHG

Validácia údajov a informácií GHG je vykonávaná v súlade s plánom validácie a plánom odberu vzoriek

Poznámka - ISO 14064-3, Príloha A.2.6 poskytuje príklady toho, ako vykonať toto hodnotenie.

Výstup z tohto hodnotenia zabezpečuje:

- dôkazy a zistenia, ktoré pôsobia ako vstup do ISO 14064-3 článok 4.7 a 4.8;
- odôvodnenie zmien v pláne odberu vzoriek a v pláne validácie na základe zistení a dôkazov;
- vstup do potenciálnych záverov vo vyhlásení z validácie.

ISO 14064-3, článok 4.7, Hodnotenie na základe kritérií validácie

Poznámka - ISO 14064-3, príloha A.2.7, poskytuje rámec pre toto hodnotenie

Výstup z tohto hodnotenia poskytuje:

- dôkaz a rozhodnutie o zhode s kritériami validácie (odkaz na A.1.1.);
- dôkazy a zistenia, ktoré pôsobia ako vstup do ISO 14064-3 článok 4.8;
- odôvodnenie zmien v pláne odberu vzoriek a v pláne validácie na základe zistení a dôkazov;
- vstup do potenciálnych záverov a názorov vo vyhlásení z validácie;
- dôkaz a rozhodnutie o dodržiavaní zásad, tak, ako sú špecifikované v kritériách validácie, odkaz na A.1.1; a
- dôkaz a rozhodnutie o vhodnosti výroku o GHG projektu alebo organizácie zúčastňovať sa na špecifickom programe GHG, pokiaľ je tento program GHG časťou kritérií validácie.

ISO 14064-3, článok 4.8, Hodnotenie výroku o GHG

Poznámka - ISO 14064-3, príloha A.2.8, poskytuje rámec pre toto hodnotenie.

Validačný tím zaistí, aby boli všetky zostávajúce otázky vyriešené ešte pred tým, ako budú urobené závery a sformulované názory.

Validačný tím vstupuje do nezávislého procesu preskúmania validačným orgánom odporúčaniami pre validačný orgán, týkajúcimi sa výroku o GHG.

ISO 14064-3, článok 4.9, Vyhlásenie z validácie

V prípade, ak validačný orgán používa manažérsky list na komunikovanie nekritických otázok klientovi, validačný orgán musí zaistiť, aby:

- komunikované otázky boli zhodné s definíciou nekritických otázok;
- komunikované otázky boli zhodné so zisteniami; a

- nekritické otázky nemali dopad na závery a názory vo vyhlásení z validácie a teda na plánovaného používateľa.

Sekcia 2 – Pomôcka týkajúca sa overovania výroku o GHG projektu alebo výroku o GHG organizácie

ISO 14064-3, Článok 4.4.1, Všeobecne

Overovanie výroku o GHG môže byť buď pre výrok o GHG projektu, alebo výrok o GHG organizácie. Procesy overovania sú také isté, ale podrobnosť a zameranie sa mení v závislosti na rozsahu, kritériách, cieľoch, stupni istoty a vecnej správnosti.

Strategická analýza výroku o GHG ako vstupy zahŕňa:

- odsúhlasený stupeň istoty, vecnú správnosť, kritériá, ciele a rozsah;
- výrok o GHG;
- komplexnosť projektu/organizácie a ich procesov merania/monitorovania;
- identifikované zdroje GHG, záchyty a rezervoáre a ich monitorovanie;
- proces, ktorý poskytuje údaje a informácie vo výroku o GHG;
- organizačné prepojenia a interakcie medzi zainteresovanými účastníkmi, zodpovednou stranou, klientom a plánovanými používateľmi; (pre definície odkaz na ISO 14064-3); a
- organizačné prostredie, vrátane štruktúry organizácie, ktorá vypracováva a riadi výrok o GHG projektu alebo organizácie.

Poznámka – Príloha A ISO 14064-3, článok A.2.4.2 – 4, poskytuje ďalšie usmernenia.

Vstupy do hodnotenia rizík zahŕňajú:

- výstupy zo strategických analýz; a
- výstupy z hodnotenia informačného systému a kontrol GHG projektu alebo organizácie.

Poznámka – Príklady overovania rizík zahŕňajú, ale neobmedzujú sa na:

- *Inherentné riziko vznikajúce z toho, že:*
  - *implementácia určených procesov na výber alebo spracovanie kritérií a postupov, odkaz na A.8.3.3.6 a A.8.3.3.7, je chybná;*
  - *neboli kompletne identifikované zdroje GHG, záchyty a rezervoáre;*
  - *informácie alebo údaje vo výroku o GHG obsahujú vecné nezrovnalosti.*
- *Kontrola rizík, vyplývajúcich z toho že:*
  - *relevantné procesy, ako sú požadované v kritériách overovania, odkaz na A.1.1., neboli správne implementované;*
  - *informačné systémy a kontroly GHG, ktoré neriadia údaje a informácie tak, aby sa zredukovalo riziko vecných nezrovnalostí.*
- *Riziká zisťovania, vyplývajúce z toho že:*
  - *overovací tím neidentifikuje omyly, skreslenia a skreslené údaje vo výroku o GHG.*

Výsledky zo strategickej analýzy a hodnotenia rizík sú vstupmi do plánu overovania.

ISO 14064-3, článok 4.4.2, Plán overovania

Vstup do plánu overovania zahŕňa požiadavky z ISO 14064-3, článok 4.4.2 a výstup zo strategických analýz a hodnotenia rizík a vypracovaný plán odberu vzoriek (toto zahŕňa odber

vzoriek dôkazov pre informácie alebo údaje na overenie výroku o GHG).

Pri určovaní plánu overovania sa berú do úvahy vzájomné závislosti a dôsledky nasledovného:

- Stupeň istoty – primeraná istota si bude vyžadovať hlbšie overovanie, vrátane zberu dôkazov a podporných informácií na podrobnej, záver podporujúcej úrovni. Obmedzená istota môže byť viac procesom celkového pohľadu a v porovnaní s primeranou istotou si nevyžaduje podrobnosť a hĺbku procesu overovania.

Poznámka - ISO 14064-3 príloha A.2.3.2 poskytuje ďalšie vysvetlenie úrovne istoty a jej dôsledkov na hodnotenie.

- Cieľ overovania –

Poznámka - ISO 14064-3 príloha A.2.3.4 pre projekty a A.2.3.5 pre organizácie poskytuje ďalšie vysvetlenie cieľov overovania.

- Kritériá overovania – Toto ovplyvňuje plánovanie overovania pokiaľ ide o to, na čo sa zamerať, ako aj podrobnosti overovacích aktivít.

Poznámka - ISO 14064-3 príloha A.2.3.6 poskytuje ďalšie vysvetlenie kritérií overovania.

- Rozsah overovania – sa vzťahuje na aplikovateľný výrok o GHG projektu alebo organizácie. Pre projekty, komplexnosť projektu, ako aj to, či ide o zoskupený projekt, jeho umiestnenie, hranice, monitorovací proces a ohlasovanie, atď., ovplyvňujú podrobnosť a čas potrebný na overovanie. Pre organizácie sú podrobnosť a čas potrebný na overovanie ovplyvňované komplexnosťou inventarizácie GHG.

Poznámka - ISO 14064-3, príloha A.2.3.7, poskytuje ďalšie vysvetlenie rozsahu overovania.

- Vecná správnosť – očakávania plánovaných používateľov alebo požiadavky na overovacie kritériá (odkaz na A1.1.) ovplyvňujú vecnú správnosť. Čím vyššie sú očakávania alebo požiadavky na to, aby bol výrok o GHG bez podstatných omylov, opomenutí alebo skreslených údajov, tým sa vyžaduje podrobnejšie a hlbšie overovacie vzorkovanie (informácií aj údajov).

Poznámka 1 – Stupeň istoty vo všeobecnosti ukladá rozsah vzorky/skúšania a vecnej správnosti veľkosti/podrobnosti vzorkovania (údajov a informácií.)

Poznámka 2 - ISO 14064-3, príloha A.2.3.8 poskytuje ďalšie vysvetlenie vecnej správnosti. Konkrétne – Cieľom každého overovania výroku o GHG je umožniť overovaciemu orgánu vyjadriť názor na to, či je výrok o GHG vo všetkých podstatných ohľadoch dôkladne stanovený v súlade so zámerom odsúhlasených kritérií overovania (odkaz na A.1.1.). Hodnotenie vecnej správnosti je otázkou profesionálneho posúdenia. Koncept vecnej správnosti pripúšťa, že niektoré záležitosti, či jednotlivito alebo spolu, sú dôležité, pokiaľ má byť výrok o GHG zodpovednou stranou prezentovaný dôsledne v súlade s odsúhlasenými kritériami verifikácie (odkaz na A.1.1.). Stanovenie vecnej správnosti zahŕňa ako kvalitatívne, tak aj kvantitatívne dôvody. Ako výsledok interakcií týchto dôvodov môžu mať relatívne malé nezrovnalosti závažný dopad na výrok o GHG.

- Overovacie aktivity a časové plány – použiteľné zdroje klienta, logistika a dostatočný čas pre efektívnu komunikáciu v rámci tímu, vrátane odovzdania informácií/dôkazov z overovania,

ktoré ďalším členom tímu umožnia sledovať otázky, ktoré ovplyvnia plán overovania.

ISO 14064-3, článok 4.4.3, Plán odberu vzoriek

ISO 14064-3, článok 4.5, Hodnotenie informačného systému GHG a jeho kontrol

Úvodné preskúmanie informačných systémov GHG a kontrol zabezpečuje vstup do hodnotenia rizík a teda aj do plánu overovania a plánu odberu vzoriek.

Poznámka - ISO 14064-3 príloha A, A.2.5.1.1, A.2.5.1.2, A.2.5.1.3 a A.2.5.2 poskytuje príklady informačného systému GHG a kontrol.

Podrobné hodnotenie informačného systému GHG a kontrol potvrdzuje alebo zamietá úvodné preskúmanie informačného systému a kontrol GHG potvrdením alebo inak, že systém a kontroly sú zavedené a že riziká sú primerane riadené. V prípadoch kedy úvodné preskúmanie informačného systému GHG a kontrol nie je podložené podrobným hodnotením, je podľa potreby preverené a doplnené hodnotenie rizík. Toto zahŕňa preskúmanie a doplnenie plánu overovania a plánu odberu vzoriek tak, ako je to vhodné.

Pokiaľ overovacie kritériá ukladajú požiadavky na projekt GHG alebo organizáciu súvisiace s informačným systémom GHG a kontrolami, a tieto sú súčasťou existujúceho akreditovaného systému manažérstva certifikácie, overovací orgán zabezpečí, aby tieto spĺňali požiadavky týkajúce sa informačného systému GHG a jeho kontrol.

ISO 14064-3, článok 4.6, Hodnotenie údajov a informácií GHG

Overovanie údajov a informácií GHG je vykonávané v súlade s plánom overovania a plánom odberu vzoriek.

Výstup z tohto hodnotenia zabezpečuje:

- dôkazy a zistenia, ktoré pôsobia ako vstup do ISO 14064-3 článok 4.7 a 4.8;
- odôvodnenie zmien v pláne odberu vzoriek a v pláne overovania na základe zistení a dôkazov;
- vstup do potenciálnych záverov vo vyhlásení z overovania.

Poznámka - ISO 14064-3, Príloha A.2.6 poskytuje príklady toho, ako vykonať toto hodnotenie.

ISO 14064-3, článok 4.7, Hodnotenie na základe kritérií overovania

Poznámka - ISO 14064-3, príloha A.2.7, poskytuje rámec pre toto hodnotenie

Výstup z tohto hodnotenia poskytuje:

- dôkaz a rozhodnutie o zhode s kritériami overovania (odkaz na A.1.1.);
- dôkazy a zistenia, ktoré pôsobia ako vstup do ISO 14064-3 článok 4.8;
- odôvodnenie zmien v pláne odberu vzoriek a v pláne overovania na základe zistení a dôkazov;
- vstup do potenciálnych záverov a názorov vo vyhlásení z overovania;
- dôkaz a rozhodnutie o dodržiavaní zásad, tak, ako sú špecifikované v kritériách overovania, odkaz na A.1.1; a
- dôkaz a rozhodnutie o vhodnosti výroku o GHG projektu alebo organizácie zúčastňovať

sa na špecifickom programe GHG, pokiaľ je tento program GHG časťou kritérií overovania.

ISO 14064-3, článok 4.8, Hodnotenie výroku o GHG

Poznámka - ISO 14064-3, príloha A.2.8, poskytuje rámec pre toto hodnotenie.

Overovací tím zaistí, aby boli všetky zostávajúce otázky vyriešené ešte pred tým, ako budú urobené závery a sformulované názory.

Overovací tím vstupuje do nezávislého procesu preskúmania overovacím orgánom odporúčaniami pre overovací orgán, týkajúcimi sa výroku o GHG.

ISO 14064-3, článok 4.9, Vyhlásenie z overovania

V prípade, ak overovací orgán používa manažérsky list na komunikovanie nekritických otázok klientovi, overovací orgán musí zaistiť, aby:

- komunikované otázky boli zhodné s definíciou nekritických otázok;
- komunikované otázky boli zhodné so zisteniami; a
- nekritické otázky nemali dopad na závery a názory vo vyhlásení z overovania a teda na plánovaného používateľa.

***

© SNAS 2017